

ทำที่ของญี่ปุ่นต่อการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐอเมริกาและเกาหลีเหนือ (ค.ศ.2018-2019)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

JAPAN'S POSITION REGARDING THE U.S.-DPRK SUMMIT 2018-2019

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in International Relations

Department of International Relations

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2022

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อสารนิพนธ์	ทำที่ของญี่ปุ่นต่อการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐอเมริกา และเกาหลีเหนือ (ค.ศ.2018-2019)
โดย	น.ส.กาญจนา ปานสีนุ่น
สาขาวิชา	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีวินท์ สุพุทธิกุล

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

.....	ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พิสุทธิ์ บุชบาร์ตัน)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีวินท์ สุพุทธิกุล)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนันท์ คุณมาศ)	

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

6480012024 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEYWORD: Japan and DPRK U.S.-DPRK Summit Shinzo Abe Donald Trump Kim
Jong Un Deterrent

Kanchana Pansinun : JAPAN'S POSITION REGARDING THE U.S.-DPRK SUMMIT
2018-2019. Advisor: Asst. Prof. TEEWIN SUPUTTIKUN, Ph.D.

This independent study examines Japan's position regarding the U.S.-DPRK summit between 2018-2019, considering the possible factors that contributed to Japan's position. Due to Japan's perception, diplomatic negotiation does not contribute to changes in DPRK's behaviors of denuclearization and suspension on its nuclear weapon development program which guarantee its national security. The research finding conforms to the assumption that Japan's position at the summit mainly derived from Japan government's suspicious and threat perception towards DPRK. Furthermore, Prime minister Shinzo Abe had working experiences on DPRK and therefore did not trust it, while Japan's society has long viewed DPRK as an enemy and has been displeased with DPRK over the Japanese kidnapping issue. Most importantly, the U.S. approach towards DPRK has affected the alliance between Japan-U.S. and decrease the deterrent effectiveness. Not only did the aforementioned development affected the alliance relations, but it also affected the regional balance of power, which could potentially cause impacts on Japan's internal security and stability in deterring threats.

Field of Study: International Relations

Student's Signature .....

Academic Year: 2022

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.ธีวินท์ สุพุทธิกุล อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางตลอดระยะเวลาในการทำสารนิพนธ์ และช่วยให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.พงศ์พิสุทธิ์ บุษบาร์ตัน ประธานกรรมการสอบ และ รศ.ดร.ณัฐนันท์ คุณมาศ กรรมการสอบ ที่ให้คำแนะนำในการแก้ไขเพื่อให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณาจารย์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ถ่ายทอดและพัฒนาคำความรู้เพื่อนำมาจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ ที่ให้คำแนะนำ ประสานงาน และอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาการศึกษา

ขอขอบคุณคุณแม่คุณพ่อที่สนับสนุนทุนการศึกษา ให้ความรัก และเป็นแรงขับเคลื่อนให้ผู้ศึกษามุ่งมั่นจนทำสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ขอขอบคุณน้องต๋าน้องชายที่น่ารักสำหรับกำลังใจที่มีให้พี่สาวคนนี้ ขอขอบคุณน้องอึ้งที่ช่วยตรวจทานบทความภาษาอังกฤษ ขอขอบคุณพี่ ๆ และเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจเสมอมา

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณตัวผู้ศึกษาเองที่ไม่ท้อแท้ในการศึกษา ก้าวข้ามข้อจำกัดและความกังวลของตัวเองจนสามารถประสบความสำเร็จในการทำสารนิพนธ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กาญจนา ปานสีนุ่น

สารบัญ

	หน้า
.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทนำ.....	1
วิกฤตนิเวศลิษฐ์ในคาบสมุทรเกาหลีกับการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ.....	8
ท่าทีของญี่ปุ่นต่อการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ.....	18
สรุป.....	30
บรรณานุกรม.....	33
ประวัติผู้เขียน.....	40

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

โครงการพัฒนาซีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์เกาหลีเหนือส่งผลต่อความมั่นคงและสันติภาพในคาบสมุทรเกาหลี เนื่องจากสร้างความหวาดระแวงให้แก่เกาหลีใต้และญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านรวมทั้งสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นพันธมิตรของสองประเทศข้างต้น โครงการดังกล่าวเกิดขึ้นมาตั้งแต่ยุคสงครามเย็น ต่อมาในปี 2006 เกาหลีเหนือประกาศความสำเร็จในการทดสอบอาวุธนิวเคลียร์ครั้งแรก¹ จากนั้นในปี 2009 เกาหลีเหนือก็กลายเป็นรัฐนิวเคลียร์โดยสมบูรณ์² กระทั่งเมื่อปี 2011 หลังจากที่ผู้นำคิม จองอิล สืบทอดตำแหน่งต่อจากคิม จองอิล เกาหลีเหนือได้พัฒนาซีปนาวุธและทดสอบอาวุธนิวเคลียร์อย่างต่อเนื่อง การกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อญี่ปุ่น เนื่องจากซีปนาวุธมักตกในทะเลอาณาเขตของญี่ปุ่น ญี่ปุ่นและคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council: UNSCR) จึงประณามและเพิ่มมาตรการลงโทษ แต่เกาหลีเหนือก็ยังคงทดสอบซีปนาวุธเรื่อยมา

ญี่ปุ่นจึงดำเนินนโยบายแข็งกร้าวต่อเกาหลีเหนือ เนื่องจากมองว่าเกาหลีเหนือยังคงเป็นภัยคุกคามเมื่อนายกรัฐมนตรีชินโซ อาเบะเข้ารับตำแหน่งเป็นสมัยที่ 2 ในปี 2012 ก็ยังคงยืนยันที่จะให้ความสำคัญกับนโยบายความมั่นคง และการดำเนินนโยบายทางการทูตแข็งกร้าวต่อเกาหลีเหนือ ขณะเดียวกันก็มีบทบาทสำคัญในเรื่องเกาหลีเหนือ โดยเฉพาะการแสดงท่าทีกดดันต่อการยิงซีปนาวุธ และการเสริมสร้างศักยภาพให้กองกำลังป้องกันตนเองของญี่ปุ่น (Japan Self-Defense Forces) พึ่งพาตนเองทางด้านความมั่นคงได้มากขึ้น ทั้งนี้ เมื่อปี 2014 ได้มีการตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 9 ที่บัญญัติให้ละเลิกสงคราม ตีความใหม่เป็นให้สามารถใช้สิทธิป้องกันตนเองร่วม (collective self-defense) แบบจำกัด³ เนื่องจากสถานการณ์ความตึงเครียดในคาบสมุทรเกาหลีและจีน จึงเป็นที่มาของการตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 9 ครั้งนี้ จากประเด็นที่กล่าวมาสะท้อนว่าอาเบะให้ความสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างมาก

ในปี 2017 หลังจากที่นายกรัฐมนตรีอาเบะชนะการเลือกตั้ง และประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ขึ้นเป็นผู้นำสหรัฐฯ อาเบะมีจุดยืนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางการทหารและความมั่นคงต่อสหรัฐฯ

¹ "North Korea's first nuclear test," 2006, <https://www.johnstonsarchive.net/nuclear/dprk-ntest.html>.

² "North Korea now 'fully fledged nuclear power'," 2009,

<https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/northkorea/5212630/North-Korea-now-fully-fledged-nuclear-power.html>.

³ อีรินท์ สุพททธิกุล, "ยุทธศาสตร์ความมั่นคงญี่ปุ่นกับความยืดหยุ่นในกรอบเครื่องมือเดิม: การจับคู่ตีความใหม่สมัยหลังสงครามเย็น," วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 47, no. 1 (2017).

คือ ญี่ปุ่นต้องทิ้งพาสหรัฐฯ เพื่อความอยู่รอดของตน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องรักษาความสัมพันธ์และเป็นพันธมิตรที่ดีของสหรัฐฯ โดยการดำเนินนโยบายที่สอดคล้องกับสหรัฐฯ ท่ามกลางบรรยากาศที่ตึงเครียดในคาบสมุทรเกาหลีที่เกิดขึ้นจากการทดสอบขีปนาวุธของเกาหลีเหนือ ทรัมป์ก็ประกาศการกระทำดังกล่าวว่าเป็นภัยคุกคามร้ายแรง ซึ่งญี่ปุ่นก็สนับสนุนท่าทีที่แข็งกร้าวของสหรัฐฯ เช่นกัน

แต่ในปี 2018 สหรัฐฯ เปลี่ยนแปลงท่าทีต่อเกาหลีเหนือ และได้จัดการประชุมสุดยอดเพื่อเจรจากับผู้นำคิม จองอึน เกี่ยวกับการลดอาวุธนิวเคลียร์เพื่อสร้างสันติภาพแก่คาบสมุทรเกาหลีท่าทีของสหรัฐฯ สร้างความประหลาดใจให้แก่ อาเบะ ซึ่งมีท่าทีไม่เห็นด้วยที่สหรัฐฯ เข้าหาเกาหลีเหนือเนื่องจากญี่ปุ่นได้ดำเนินการเรื่องเกาหลีเหนือมาเป็นระยะเวลานาน แต่เกาหลีเหนือก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและไม่มี ความพยายามผลักดันให้เกิดการขจัดอาวุธนิวเคลียร์⁴ อย่างไรก็ตาม การลดอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือเพียงบางส่วนยังคงเป็นอันตรายต่อญี่ปุ่น เพราะญี่ปุ่นอยู่ในพิสัยการยิงขีปนาวุธระยะใกล้และระยะกลาง โดยก่อนหน้าการจัดประชุมสุดยอดสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ อาเบะได้เดินทางไปพบทรัมป์เพื่อหารือประเด็นการพูดคุยกับผู้นำเกาหลีเหนือ และขอให้ช่วยยับยั้งประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับญี่ปุ่น ได้แก่ ประเด็นเรื่องอาวุธนิวเคลียร์ การทดสอบขีปนาวุธ และปัญหาการลักพาตัวชาวญี่ปุ่น ไปประสานงานกับเกาหลีเหนือด้วย⁵ ท่าทีที่ไม่แน่นอนของสหรัฐฯ ทำให้ส่งผลกระทบต่อระบบพันธมิตรที่ญี่ปุ่นให้ความสำคัญ

ผู้นำสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือพบกันทั้งหมด 3 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อ 12 มิถุนายน 2018 ในการประชุมสุดยอดที่สิงคโปร์ (Singapore Summit) ซึ่งเป็นการประชุมร่วมกันครั้งแรกในประวัติศาสตร์ระหว่างผู้นำทั้งสองฝ่ายและเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ทั่วโลกจับตามอง โดยออกแถลงการณ์ร่วมกันเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ใหม่ และร่วมกันสร้างสันติภาพในคาบสมุทรเกาหลี

ต่อมาผู้นำสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือได้หารือร่วมกันในการประชุมสุดยอดที่กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม (Hanoi Summit) ซึ่งเป็นการพบกันครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 27-28 กุมภาพันธ์ 2019 เพื่อติดตามความคืบหน้าจากการประชุมครั้งแรก อย่างไรก็ตาม ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถหาข้อตกลงร่วมกันได้ในประเด็นการปลดอาวุธนิวเคลียร์และยกเลิกโครงการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ เพื่อแลกกับการผ่อนปรนมาตรการลงโทษเกาหลีเหนือ⁶ การประชุมครั้งที่ 2 จึงไม่ประสบผลสำเร็จ

⁴ "อ่านการเมืองญี่ปุ่น กับ ฮิโรชิ สุกุทิกุล," 2019, <https://www.the101.world/teewin-interview/>.

⁵ Tim Kelly and Linda Sieg, "Japan PM seeks Trump's assurances over North Korea in latest two-way chat," June 6 2018, <https://www.reuters.com/article/northkorea-usa-japan-idINKCN1J20D7>.

⁶ Simon Denyer and David Nakamura Philip Rucker, "North Korea's foreign minister says country seeks only partial sanctions relief," February 28 2019, https://www.washingtonpost.com/politics/trump-and-kim-downplay-expectations-as-key-summit-talks-begin/2019/02/28/d77d752c-3ac5-11e9-aaae-69364b2ed137_story.html.

ประธานาธิบดีทรัมป์และผู้นำคิม จองอึน ก็ได้พบปะกันเป็นครั้งที่ 3 เมื่อ 30 มิถุนายน 2019 ณ เขตปลอดทหาร (Demilitarized Zone: DMZ) ซึ่งเป็นเขตกันชนระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ การพบกันครั้งนี้ถือเป็นภาพประวัติศาสตร์เนื่องจากทรัมป์ เป็นผู้นำสหรัฐฯ คนแรกที่ก้าวข้ามเส้นเขตแดนจากเกาหลีใต้ไปยังฝั่งเกาหลีเหนือ ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะเจรจาเรื่องโครงการนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือที่หยุดชะงักไปหลังจากการประชุมครั้งที่ 2⁷ ต่อมาในเดือนตุลาคม 2019 เจ้าหน้าที่สหรัฐฯ และเกาหลีเหนือจัดการเจรจានิวเคลียร์ระดับปฏิบัติการ (working-level nuclear talks) ที่กรุงสตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดน แต่ก็ไม่บรรลุข้อตกลงใด ๆ⁸ ส่วนทางสหรัฐฯ ก็เรียกร้องให้เกาหลีเหนือกลับเข้าสู่กระบวนการเจรจา แต่ก็ไม่มีการตอบรับจากเกาหลีเหนือ

การเจรจาเรื่องการปลดอาวุธนิวเคลียร์เป็นประเด็นที่สำคัญและส่งผลต่อความมั่นคงในคาบสมุทรเกาหลี ซึ่งหากสามารถปลดอาวุธนิวเคลียร์และยุติโครงการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือได้ ก็อาจเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการสร้างสันติภาพในภูมิภาค จึงนำมาสู่คำถามว่าเหตุใดญี่ปุ่นจึงไม่เห็นด้วยกับการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ ระหว่างปี 2018-2019 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้ญี่ปุ่นมีท่าทีไม่เห็นด้วยกับการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ

สารนิพนธ์ฉบับนี้เสนอให้เห็นว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลให้ญี่ปุ่นไม่เห็นด้วยกับการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ ระหว่างปี 2018-2019 เกิดจากรัฐบาลญี่ปุ่นหวาดระแวงเกาหลีเหนือและยืนยันที่จะดำเนินนโยบายแข็งกร้าวต่อปัญหานิวเคลียร์ เนื่องจากมองว่าการเจรจาไม่ส่งผลให้เกาหลีเหนือเปลี่ยนพฤติกรรมจนทำให้เกิดการปลดอาวุธนิวเคลียร์และยุติโครงการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ ซึ่งเป็นหลักประกันความมั่นคงแห่งชาติ ปัจจัยภายในที่ทำให้ญี่ปุ่นไม่เห็นด้วยกับการประชุมสุดยอดดังกล่าว เพราะรัฐบาลญี่ปุ่นมองว่าเกาหลีเหนือเป็นภัยคุกคาม ส่วนนายกรัฐมนตรีอาเบะก็มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับเกาหลีเหนือมาก่อนจึงไม่ไว้วางใจเกาหลีเหนือ ขณะเดียวกันสังคมญี่ปุ่นก็มองเกาหลีเหนือเป็นศัตรูมาตั้งแต่อดีต และโกรธเคืองเกาหลีเหนือที่ลักพาตัวชาวญี่ปุ่น และการที่สหรัฐฯ เข้าหาเกาหลีเหนือก็ทำให้ญี่ปุ่นมองว่ากระทบต่อระบบพันธมิตรระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐฯ รวมทั้งกลไกการป้องปรามด้วย

⁷ "US - North Korea: Trump and Kim agree to restart talks in historic meeting," June 30 2019, <https://www.bbc.com/news/world-asia-48814975>.

⁸ Johan Ahlander and Philip O'Connor, "North Korea breaks off nuclear talks with U.S. in Sweden," October 5 2019, <https://www.reuters.com/article/us-northkorea-usa-sweden/north-korea-breaks-off-nuclear-talks-with-u-s-in-sweden-idUSKCN1WK074>.

จากการศึกษาเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ เอกสารที่กล่าวถึงนโยบายและท่าทีของญี่ปุ่นต่อเกาหลีเหนือ และเอกสารที่กล่าวถึงการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ

ซูจิ ฮิไรวะ อธิบายถึงนโยบายของญี่ปุ่นต่อเกาหลีเหนือว่า หลังสงครามเย็นพรรคเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democratic Party: LDP) ได้เจรจาเพื่อดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตกับเกาหลีเหนือ (normalization) และเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดนโยบายต่อเกาหลีเหนือในเวลาต่อมา จากนั้นในปี 2002 นายกรัฐมนตรีจุนอิจิโร โคอิซุมิเยือนเกาหลีเหนือเพื่อหารือกับผู้นำคิม จองอิล และได้จัดทำข้อตกลง Japan-DPRK Pyongyang Declaration เพื่อแก้ปัญหาขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ รวมทั้งเจรจาเรื่องการลักพาตัวชาวญี่ปุ่น นอกจากนี้ ประเด็นความปลอดภัยในชีวิตของชาวญี่ปุ่น โอกาสทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นในเกาหลีเหนือ สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือ และสภาพการเมืองภายในก็ส่งผลต่อการกำหนดท่าทีและนโยบายต่อเกาหลีเหนือ ที่ผ่านมามีญี่ปุ่นมีประสบการณ์เจรจากับเกาหลีเหนือหลายครั้ง ทั้งการเจรจาแบบทวิภาคีและพหุภาคีแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ รวมถึงการทดสอบขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ญี่ปุ่นจึงมีมาตรการลงโทษเกาหลีเหนือ และเปลี่ยนจากการเจรจา (dialogue) เป็นการดำเนินนโยบายกดดัน (pressure) เกาหลีเหนือ⁹

ด้านท่าทีของญี่ปุ่นต่อภัยคุกคามจากนิวเคลียร์เกาหลีเหนือในช่วงปี 2017-2019 นาโอโอะ อะโอคิ ชี้ให้เห็นว่า เกาหลีเหนือทดสอบอาวุธนิวเคลียร์และยิงขีปนาวุธหลายครั้ง จนทำให้เกิดความตึงเครียดในคาบสมุทรเกาหลี และละเมิดมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ซึ่งสร้างความกังวลแก่ญี่ปุ่นจนถึงขั้นแจ้งเตือนประชาชนในบางพื้นที่ให้อพยพเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ญี่ปุ่นสนับสนุน “มาตรการกดดันสูงสุด (maximum pressure)” ของประธานาธิบดีทรัมป์ เพื่อบีบให้เกาหลีเหนือเลิกพัฒนาขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ โดยใช้มาตรการลงโทษและการคุกคามทางทหาร อย่างไรก็ตาม ในปี 2018 ท่าทีของสหรัฐฯ ต่อเกาหลีเหนือเกิดการเปลี่ยนแปลงจากความตึงเครียดสู่การเจรจาทางการทูต แต่ญี่ปุ่นกลับถูกกีดกันออกจากกระบวนการเจรจา เกาหลีเหนือจัดการประชุมกับสหรัฐฯ เกาหลีเหนือ จีน และรัสเซีย แต่ไม่มีการประชุมกับญี่ปุ่น¹⁰

ขณะที่ ลุค เพทีย์ ก็ชี้ให้เห็นว่า การทดสอบอาวุธขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ รวมทั้งการแสดงออกที่ก้าวร้าวของเกาหลีเหนือไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับญี่ปุ่น เนื่องจากญี่ปุ่นตกเป็นเป้าหมาย

⁹ Shuji Hiraiwa, "Japan's policy on North Korea: four motives and three factors," *Journal of Contemporary East Asia Studies* 9, no. 1 (2020).

¹⁰ Naoko Aoki, "An Overview of North Korea-Japan Relations," (2022), https://www.ncnk.org/resources/briefing-papers/all-briefing-papers/overview-north-korea-japan-relations#footnote19_qq75htz.

ของซีปนาวุธและเผชิญกับสภาวะดังกล่าวมานานแล้ว ซึ่งญี่ปุ่นเองก็ต้องการให้คาบสมุทรเกาหลี เกิดสันติภาพและปราศจากอาวุธนิวเคลียร์ ขณะเดียวกันก็ต้องการมีบทบาทสำคัญในการเจรจาด้วย ท่าทีที่เปลี่ยนแปลงของสหรัฐฯ ต่อเกาหลีเหนือจึงสร้างความตกใจให้กับญี่ปุ่น ทำให้รู้สึกถูกละเลย ในประเด็นเกาหลีเหนือและไม่ได้อยู่ในวงเจรจาแม้ว่าจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ในขณะที่ เกาหลีเหนือหรือตัวต่อตัวกับผู้นำจีน เกาหลีใต้ และสหรัฐฯ แต่ญี่ปุ่นกลับกลายเป็นผู้เล่นภายนอก ที่มองเข้ามาซึ่งเป็นการเสียหน้าทางการเมืองสำหรับผู้นำญี่ปุ่น รวมทั้งสร้างความหวาดระแวง เนื่องจากจุดอ่อนในเรื่องการเจรจากับเกาหลีเหนืออาจทำให้ญี่ปุ่นตกเป็นเป้าโจมตีของเกาหลีเหนือ หากความขัดแย้งบานปลาย¹¹

ในส่วนของการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ นั้น เอตัน กิลโบอา กล่าวถึง การหารือระหว่างผู้นำทั้งสองไว้ว่า ประธานาธิบดีทรัมป์ตอบรับคำเชิญประชุมสุดยอดจากผู้นำคิม การกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่เหนือความคาดหมาย โดยสหรัฐฯ กำหนดเงื่อนไขของการประชุมสุดยอดไว้ว่า ผู้นำเกาหลีเหนือต้องพิสูจน์ให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมว่ามุ่งมั่นที่จะปลดอาวุธนิวเคลียร์ รวมทั้งยุติ การพัฒนาและทดสอบซีปนาวุธ การเชิญประชุมเป็นกลอุบายที่เกาหลีเหนือใช้เพื่อแสวงผลประโยชน์ จากความสับสนของสหรัฐฯ เนื่องจากเกาหลีเหนือไม่ได้มีความตั้งใจที่จะยกเลิกการพัฒนาอาวุธ นิวเคลียร์ตั้งแต่แรก นอกจากนี้ยังพยายามทำให้ผู้นำสหรัฐฯ คิดว่าหากปฏิเสธคำเชิญ ก็อาจทำให้ เสี่ยงต่อการเกิดสงครามนิวเคลียร์ได้ หากตอบรับก็จะทำให้เกาหลีเหนือได้รับการยอมรับในเวที ระหว่างประเทศ และเกาหลีเหนือก็ต้องการสร้างความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ กับประเทศพันธมิตร ซึ่งรวมถึงญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ด้วย เกาหลีเหนือใช้กลยุทธ์ดังกล่าวเนื่องจากเชื่อว่าสามารถทำให้ผู้นำ สหรัฐฯ ตอบรับการประชุมและดำเนินการเจรจาเพื่อทำข้อตกลง โดยมีเป้าหมายในการเจรจา เพื่อแสวงหาความชอบธรรมให้กับระบอบการปกครองของตนเอง ยกเลิกมาตรการลงโทษ ความช่วยเหลือ ทางเศรษฐกิจ และยกเลิกการฝึกซ้อมทางทหารระหว่างสหรัฐฯ กับเกาหลีใต้ นอกจากนี้ ในระยะยาว ก็ต้องการให้สหรัฐฯ ถอนกำลังออกจากเกาหลีใต้¹²

เคลลี เอ กรีโค กล่าวถึงการพบกันระหว่างผู้นำสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือว่า การประชุมครั้งแรก ที่สิงคโปร์เป็นภาพที่โดดเด่นและตราตรึงระหว่างผู้นำทั้งสองที่ละทิ้งความขัดแย้งเพื่อสร้างอนาคตใหม่ และแสวงหาสันติภาพร่วมกันด้วยการปลดอาวุธนิวเคลียร์ในคาบสมุทรเกาหลี แต่แล้วในการประชุม

¹¹ Luke Patey, *Tokyo's evolving security agenda*

GETTING JAPAN TO THE NEGOTIATING TABLE ON THE NORTH KOREA CRISIS, Danish Institute for International Studies (2019), <http://www.jstor.org/stable/resrep21352>.

¹² Eytan Gilboa, *The Trump-Kim Jong-un Summit*

Nuclear Disarmament for Regime Survival?, Begin-Sadat Center for Strategic Studies (2018), <http://www.jstor.org/stable/resrep16951>.

ครั้งที่ 2 ที่เวียดนามก็จบลงอย่างกระทันหัน และไม่มีควมคืบหน้าใด ๆ เกี่ยวกับข้อตกลงในการเดินหน้าปลดอาวุธนิวเคลียร์หรือการผ่อนปรนมาตรการลงโทษ จากนั้นไม่นานผู้นำทั้งสองก็ได้พบกันอีกครั้งที่เขตปลอดทหารเพื่อเริ่มการเจรจาอีกครั้ง ซึ่งยังคงเป็นการพูดคุยเรื่องเดิมเกี่ยวกับการปลดอาวุธนิวเคลียร์ และการยกเลิกมาตรการลงโทษ จากนั้นทั้งสองประเทศก็ถอยห่างจากการเจรจาทางการทูตสหรัฐฯ จึงเปลี่ยนแนวทางจากปลดนิวเคลียร์ทั้งหมดเป็นจำกัดขนาดของหัวรบนิวเคลียร์ ในที่สุดเมื่อการเจรจาไม่ประสบความสำเร็จ จึงนำมาสู่การใช้ “มาตรการกดดันสูงสุด (maximum pressure)”¹³

จากการศึกษาเอกสารข้างต้นพบว่า ทั้งในกรณีที่ญี่ปุ่นเจรจาทางการทูตกับเกาหลีเหนือ และการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ กับเกาหลีเหนือต่างก็ไม่ประสบความสำเร็จและต้องยุติการเจรจาไป เนื่องจากเกาหลีเหนือไม่ให้ความร่วมมือในการเจรจา จนต้องกลับมาใช้มาตรการกดดันเกาหลีเหนือ ส่วนกรณีที่ญี่ปุ่นไม่เห็นด้วยกับการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ กับเกาหลีเหนือเกิดจากปัจจัยภายในเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการแสดงท่าทีของญี่ปุ่นต่อการประชุมดังกล่าว

ดังนั้น ในสารนิพนธ์ฉบับนี้ผู้ศึกษาจึงใช้แนวคิดสังคมนิยมคลาสสิกใหม่ (neoclassical realism) มาวิเคราะห์ท่าทีของญี่ปุ่นที่มีต่อการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ แนวคิดนี้เสนอแนวคิดของรัฐ “จากบนลงล่าง (top-down)” โดยมีปัจจัยภายในขับเคลื่อนพฤติกรรมที่รัฐแสดงออกภายใต้การตัดสินใจของฝ่ายบริหารซึ่งสะท้อนความเป็นรัฐ คือ สภาความมั่นคงแห่งชาติ ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายต่างประเทศและนโยบายความมั่นคง ซึ่งสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ได้มาจากการใช้เครื่องมือทางการเมืองและการทหารของรัฐเพื่อประเมินสถานการณ์ ภัยคุกคาม ข้อจำกัด และผลประโยชน์แห่งชาติ แม้ว่าฝ่ายบริหารมีอำนาจในการตัดสินใจ แต่ในทางการเมืองการตัดสินใจของผู้มีอำนาจก็เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในรัฐ เช่น สภานิติบัญญัติ พรรคการเมือง ประชาชน เป็นต้น เพื่อกำหนดและดำเนินนโยบาย¹⁴

ก็เดียน โรส อธิบายถึงแนวคิดดังกล่าวว่า ขอบเขต (scope) และความทะเยอทะยาน (ambition) ของนโยบายต่างประเทศถูกขับเคลื่อนโดยอำนาจแห่งวัตถุเชิงเปรียบเทียบ (relative material power) ซึ่งชี้ความสามารถด้านอำนาจของนโยบายต่างประเทศนั้น ส่งผลในทางอ้อมและซับซ้อน เนื่องจากแรงกดดันเชิงระบบจะแปลงเป็นตัวแปรระดับหน่วย (unit-level) ที่เข้ามาแทรกแซง เช่น การรับรู้ของผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย (decision-makers' perceptions)

¹³ Kelly A. Grieco, "Assessing the Singapore Summit—Two Years Later," *Strategic Studies Quarterly* 14, no. 3 (2020), <https://www.jstor.org/stable/26937409>.

¹⁴ Norrin M. Ripsman and Jeffrey W. Taliaferro Steven E. Lobell, *Neoclassical Realism, the State, and Foreign Policy* (New York: Cambridge University Press, 2009).

และโครงสร้างภายในของรัฐ (state structure)¹⁵ ขณะที่ นอร์ริน เอ็ม ริปส์แมน อธิบายว่า รัฐส่วนใหญ่ตอบสนองต่อข้อจำกัด (constraints) และโอกาส (opportunities) ของระบบระหว่างประเทศเมื่อดำเนินนโยบายต่างประเทศและนโยบายความมั่นคง โดยมีปัจจัยภายในเป็นตัวแปรในการกำหนดนโยบาย อาทิ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคม การเมืองการปกครองภายใน วัฒนธรรมเชิงกลยุทธ์ (strategic culture) และการรับรู้ของผู้นำ (leader perceptions)¹⁶

ทั้งนี้ หากใช้มุมมองจากแนวคิดคลาสสิกใหม่มาวิเคราะห์ท่าทีของญี่ปุ่นต่อการประชุมระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือจะเห็นได้ว่า มีปัจจัยภายในที่เป็นตัวแปรสำคัญ คือ การรับรู้ (perception) ของรัฐบาลญี่ปุ่นที่มีต่อเกาหลีเหนือ เนื่องจากรัฐบาลญี่ปุ่นหวาดระแวงและมองว่าเกาหลีเหนือเป็นภัยคุกคาม ขณะที่นายกรัฐมนตรีอาเบะก็มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับเกาหลีเหนือมาก่อน จึงไม่ไว้วางใจเกาหลีเหนือ รัฐบาลญี่ปุ่นจึงมองว่าการเจรจาไม่ส่งผลให้เกาหลีเหนือเปลี่ยนพฤติกรรม จนทำให้เกิดการปลดอาวุธนิวเคลียร์และยุติโครงการพัฒนาขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว

สารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ บทนำซึ่งกล่าวถึงที่มาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ของการศึกษา แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ลำดับถัดมากล่าวถึงวิกฤตนิวเคลียร์ในคาบสมุทรเกาหลีกับการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ โดยอธิบายถึงจุดเริ่มต้นโครงการพัฒนาขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์เกาหลีเหนือตั้งแต่ยุคสงครามเย็นและเชื่อมโยงมาสู่การประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำสหรัฐฯ กับเกาหลีเหนือ จากนั้นอธิบายท่าทีของญี่ปุ่นและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้ญี่ปุ่นไม่เห็นด้วยกับการประชุมสุดยอด และส่วนสุดท้ายคือส่วนสรุป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁵ Gideon Rose, "Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy," review of *The Perils of Anarchy: Contemporary Realism and International Security*, Michael E. Brown; *Useful Adversaries: Grand Strategy, Domestic Mobilization, and Sino-American Conflict, 1947-1958*, Thomas J. Christensen; *Deadly Imbalances: Tripolarity and Hitler's Strategy of World Conquest*, Randall L. Schweller; *The Elusive Balance: Power and Perceptions during the Cold War*, William Curti Wohlforth; *From Wealth to Power: The Unusual Origins of America's World Role*, Fareed Zakaria, *World Politics* 51, no. 1 (1998), <http://www.jstor.org/stable/25054068>.

¹⁶ Norrin M. Ripsman, "Neoclassical Realism," (December 22 2017), <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190846626.013.36>.

วิกฤตนิวเคลียร์ในคาบสมุทรเกาหลีกับการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ

โครงการนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือเริ่มต้นจากการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือด้านนิวเคลียร์กับสหภาพโซเวียตในปี 1959 เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีและพลังงานนิวเคลียร์ จากนั้นในปี 1962 ได้ก่อตั้งศูนย์พัฒนานิวเคลียร์ของบยอน (Yongbyon) และในปี 1983 จึงเริ่มดำเนินการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์และสะสมพลูโตเนียม ต่อมาเมื่อสหภาพโซเวียตล่มสลายเกาหลีเหนือก็เผชิญกับสถานะเศรษฐกิจตกต่ำจนส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน เกาหลีเหนือจึงต้องพึ่งพาตนเองภายใต้ปรัชญา “จูเช (Juche)” ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีอุดมการณ์พึ่งพาตนเองโดยไม่พึ่งพาต่างชาติ และเพื่อให้สามารถปกครองประชาชนในภาวะดังกล่าวและป้องกันไม่ให้ชาวเกาหลีเหนือหลบหนีออกนอกประเทศ เกาหลีเหนือจึงปฏิวัติโครงสร้างภายในและแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อเสริมสร้างศักยภาพกองทัพ จากนั้นในปี 1993 ฝ่ายตะวันตกตรวจสอบพบว่า เกาหลีเหนือมีสถานะเป็นรัฐกึ่งสงคราม (state of semi-war) และต่อต้านประเทศตะวันตก รวมทั้งปฏิเสธไม่ให้ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (International Atomic Energy Agency: IAEA) ตรวจสอบโรงงานนิวเคลียร์ต้องสงสัย หลังจากนั้นเพียงไม่กี่วันเกาหลีเหนือประกาศถอนตัวออกจากสนธิสัญญาไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ (Non-Proliferation Treaty: NPT) และถอนตัวอย่างเป็นทางการในปี 2003 เกาหลีเหนือพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์เรื่อยมาจนกระทั่งปี 2006 ก็ประสบความสำเร็จกับการทดสอบอาวุธนิวเคลียร์เป็นครั้งแรก จากนั้นในปี 2009 ก็ทดสอบอาวุธนิวเคลียร์สำเร็จเป็นครั้งที่ 2¹⁷

หลังจากที่เกาหลีเหนือทดสอบอาวุธนิวเคลียร์ในปี 2006 และ 2009 คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติประณามและมีมาตรการลงโทษเกาหลีเหนือ โดยเรียกร้องให้เกาหลีเหนือยุติการทดสอบนิวเคลียร์ ห้ามส่งออก นำผ่านอาวุธยุทธภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาวุธนิวเคลียร์ และสินค้าฟุ่มเฟือยไปยังเกาหลีเหนือ¹⁸ ห้ามทำธุรกรรมทางการเงิน ถ้ายทอดองค์ความรู้หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ รวมทั้งตรวจสอบเรือและทำลายสินค้าที่ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับโครงการอาวุธนิวเคลียร์¹⁹

ทั้งนี้ มีการวิเคราะห์ว่า เกาหลีเหนือมุ่งมั่นพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์เพื่อตอบโต้ภัยคุกคามจากต่างชาติ ใช้อาวุธนิวเคลียร์เป็นเครื่องมือเพื่อเรียกร้องความสนใจ เพื่อเจรจาต่อรอง และป้องกัน

¹⁷ Mun Suk Ahn, "What Is the Root Cause of the North Korean Nuclear Program?," *Asian Affairs* 38, no. 4 (2011), <http://www.jstor.org/stable/23526518>.

¹⁸ "Resolution 1718 (2006)," United Nations Security Council, updated October 14, 2006, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/572/07/PDF/N0657207.pdf?OpenElement>.

¹⁹ "Resolution 1874 (2009)," United Nations Security Council, updated June 12, 2009, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/368/49/PDF/N0936849.pdf?OpenElement>.

การคุกคามจากสหรัฐฯ รวมทั้งการข่มขู่จากเกาหลีใต้ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ทางการเมืองที่เรียกว่า “brinkmanship” โดยใช้อาวุธนิวเคลียร์มาต่อรองกับอีกฝ่าย เพื่อเรียกร้องให้ทำในสิ่งที่เกาหลีเหนือต้องการ ไม่เช่นนั้นก็จะตอบโต้ด้วยการใช้อาวุธนิวเคลียร์ นอกจากนี้ ปัจจัยภายในก็ส่งผลต่อการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์เช่นกัน อาทิ การถดถอยของเศรษฐกิจ การปกครองแบบเผด็จการ ความต้องการแสดงแสนยานุภาพด้านอาวุธนิวเคลียร์ ในมุมมองของผู้นำเกาหลีเหนือ วิกฤตนิวเคลียร์ และความขัดแย้งกับสหรัฐฯ เป็นทางเลือกที่เอื้อต่อการประกันความอยู่รอดของรัฐบาลท่ามกลางสถานะเศรษฐกิจที่ถดถอย²⁰

ในปี 2011 ผู้นำคิม จองอึน สืบทอดอำนาจต่อจากคิม จองอิล ผู้เป็นบิดา ต่อมาในปี 2012 เกาหลีเหนือก็ได้แก้ไขรัฐธรรมนูญและประกาศตัวว่าเป็น “รัฐนิวเคลียร์ (nuclear state)” เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองกับสหรัฐฯ ให้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้น และในปี 2013 ก็ได้ดำเนินนโยบาย “bygongjin (Byungjin)” ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์²¹ ถึงแม้ว่าจะเป็นการละเมิดมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติแต่เกาหลีเหนือก็เดินหน้าพัฒนาโครงการนิวเคลียร์และขีปนาวุธอย่างโจ่งแจ้ง รวมทั้งครอบครองยูเรเนียมและพลูโตเนียมจำนวนมาก²² ขณะเดียวกันก็เพิ่มการทดสอบขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ด้วย ซึ่งในปี 2012 ทดสอบขีปนาวุธ 4 ครั้ง ปี 2013 ทดสอบขีปนาวุธ 8 ครั้ง ทดสอบอาวุธนิวเคลียร์ 1 ครั้ง ปี 2014 ทดสอบขีปนาวุธ 17 ครั้ง ปี 2015 ทดสอบขีปนาวุธ 18 ครั้ง ปี 2016 ทดสอบขีปนาวุธ 21 ครั้ง ทดสอบอาวุธนิวเคลียร์ 2 ครั้ง และในปี 2017 ทดสอบขีปนาวุธ 24 ครั้ง ทดสอบอาวุธนิวเคลียร์ 1 ครั้ง ดังนั้น ระหว่างปี 2012-2017 เกาหลีเหนือทดสอบขีปนาวุธทั้งสิ้น 92 ครั้ง และทดสอบนิวเคลียร์ทั้งสิ้น 4 ครั้ง²³

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ระหว่างปี 2016-2017 เกาหลีเหนือทดสอบขีปนาวุธและนิวเคลียร์เพิ่มขึ้นกว่าปีก่อน ๆ อย่างมีนัยสำคัญ โดยแบ่งขีปนาวุธออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) ขีปนาวุธที่ยิงจากเรือดำน้ำ (Submarine-Launched Ballistic Missile: SLBM) พิสัย 700-2,000 กิโลเมตร 2) ขีปนาวุธพิสัยใกล้ (Short-Range Ballistic Missile: SRBM) พิสัย 100-1,500 กิโลเมตร 3) ขีปนาวุธพิสัยกลาง (Medium-Range Ballistic Missile: MRBM) พิสัย 1,000-1,500 กิโลเมตร

²⁰ Ahn, "What Is the Root Cause of the North Korean Nuclear Program?."

²¹ Chong Woo Kim and Samir Puri, *Beyond the 2017 North Korea Crisis*

Deterrence and Containment, Asan Institute for Policy Studies (2017), <http://www.jstor.org/stable/resrep08093>.

²² "North Korea Crisis," Center for Prevention Action, updated May 22, 2022, <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/north-korea-crisis#Concerns-1>.

²³ "Missile Defense Project, "North Korean Missile Launches & Nuclear Tests: 1984 - Present," Center for Strategic and International Studies, updated June 1, 2023, <https://missilethreat.csis.org/north-korea-missile-launches-1984-present/>.

4) ขีปนาวุธพิสัยไกล (Intermediate-Range Ballistic Missile: IRBM) พิสัย 2,500-4,500 กิโลเมตร และ 5) ขีปนาวุธข้ามทวีป (Intercontinental Ballistic Missile: ICBM) พิสัย 7,000-13,000 กิโลเมตร²⁴

เดือนกุมภาพันธ์ 2017 เกาหลีเหนือประสบความสำเร็จทดสอบขีปนาวุธพิสัยกลาง Pukguksong-2 ซึ่งเป็นการทดสอบขีปนาวุธครั้งแรกหลังจากที่ทรัมป์ขึ้นเป็นผู้นำสหรัฐฯ และเกิดขึ้นขณะที่อาเบะเดินทางเยือนสหรัฐฯ โดยผู้นำญี่ปุ่นมีความเห็นว่า “การทดสอบขีปนาวุธของเกาหลีเหนือเป็นสิ่งที่ไม่สามารถยอมรับได้ เกาหลีเหนือต้องปฏิบัติตามมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติอย่างเคร่งครัด” ขีปนาวุธดังกล่าวเดินทางไกล 500 กิโลเมตร และตกลงในทะเลอาณาเขตญี่ปุ่น หลังจากนั้นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติจัดการประชุมเร่งด่วนตามคำร้องขอของสหรัฐฯ เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น²⁵

ต่อมาในเดือนเมษายน 2017 เกาหลีเหนือทดสอบขีปนาวุธพิสัยไกล Hwasong-12 ขณะที่กองเรือบรรทุกเครื่องบิน USS Carl Vinson ของสหรัฐฯ เดินทางมาถึงน่านน้ำในคาบสมุทรเกาหลีเพื่อเตรียมฝึกซ้อมทางทหารกับกองทัพเรือเกาหลีใต้ อย่างไรก็ตาม การทดสอบขีปนาวุธดังกล่าวล้มเหลว ส่วนประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ได้ออกมาตอบโต้เกาหลีเหนือว่า “เดี๋ยวจะเจอดีแน่” สถานการณ์ในคาบสมุทรเกาหลีเข้าสู่ภาวะตึงเครียด เพราะเกิดความหวาดระแวงต่อการทดสอบขีปนาวุธพิสัยไกล และการทดสอบอาวุธนิวเคลียร์ครั้งที่ 6 เนื่องในโอกาสครบรอบการสถาปนาประเทศเกาหลีเหนือที่จัดขึ้นในเดือนเดียวกัน²⁶

จากนั้นในเดือนกรกฎาคม 2017 เกาหลีเหนือทดสอบขีปนาวุธข้ามทวีปสำเร็จเป็นครั้งแรกคือ Hwasong-14 (KN-17) พิสัย 5,500 กิโลเมตร ครอบคลุมรัฐอะแลสกา สหรัฐฯ ขีปนาวุธพุ่งขึ้นสูง 2,800 กิโลเมตร และตกลงในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของญี่ปุ่น หลังจากนั้นสหรัฐฯ และเกาหลีใต้ประกาศฝึกซ้อมร่วมทางทหารเพื่อตอบโต้เกาหลีเหนือ²⁷ ในเดือนเดียวกันเกาหลีเหนือได้ทดสอบขีปนาวุธ Hwasong-14 เป็นครั้งที่ 2 ขีปนาวุธพุ่งขึ้นสูง 3,000 กิโลเมตร และตกลงในทะเลญี่ปุ่น²⁸ เพื่อตอบโต้การทดสอบขีปนาวุธของเกาหลีเหนือที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง สหรัฐฯ จึงติดตั้งระบบป้องกันขีปนาวุธ หรือ THAAD เพิ่มเติมในเกาหลีใต้ และทดสอบสำเร็จเป็นครั้งที่ 3 ในเดือนพฤศจิกายน 2017 คือ Hwasong-15 พิสัย 13,000 กิโลเมตร มีแสนยานุภาพโจมตีสหรัฐฯ ทั้งประเทศ ขีปนาวุธ

²⁴ "Missile Defense Project, "North Korean Missile Launches & Nuclear Tests: 1984 - Present."

²⁵ Steve Almasy and Joshua Berlinger, "North Korea calls ballistic missile test-fire a success," February 13 2017, <https://www.cnn.com/2017/02/11/asia/north-korea-missile>.

²⁶ Jack Kim and Ju-min Park, "North Korea test-fires ballistic missile in defiance of world pressure," April 19 2017, <https://www.reuters.com/article/us-northkorea-missiles-idUSKBN17U2XB>.

²⁷ Barbara Starr and Jeremy Herb, "US: North Korea launched new kind of missile," July 5 2017, <https://www.cnn.com/2017/07/05/politics/us-north-korea-launched-new-missile>.

²⁸ "What we know about North Korea's missile programme," August 10 2017, <https://www.bbc.com/news/world-asia-17399847>.

พุ่งขึ้นสูง 4,475 กิโลเมตร และตกลงในน่านน้ำญี่ปุ่น ประชาคมระหว่างประเทศประณามการกระทำที่รุนแรง และเพิ่มมาตรการลงโทษเกาหลีเหนือ²⁹

ส่วนการทดสอบอาวุธนิวเคลียร์นั้น ในเดือนกันยายน 2017 เกาหลีเหนือทดสอบระเบิดไฮโดรเจนที่มีอำนาจทำลายล้างกว่าระเบิดปรมาณูที่สหรัฐฯ ใช้ถล่มเมืองฮิโรชิมาลิบเท่า³⁰ นับเป็นการทดสอบครั้งที่ 6 ตั้งแต่เกาหลีเหนือเริ่มโครงการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์สร้างแรงสั่นสะเทือนมากถึง 6.1 แมกนิจูด มีแรงระเบิดมากกว่า 140 กิโลตัน สามารถนำไปติดตั้งบนขีปนาวุธข้ามทวีปได้ ซึ่งเป็นการทดสอบครั้งใหญ่ที่สุดเมื่อเทียบกับในอดีต และมีอำนาจมากกว่าการทดสอบอาวุธนิวเคลียร์ทุกครั้งรวมกัน³¹ (ภาพที่ 1)

ประธานาธิบดีทรัมป์ประณามการทดสอบอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือว่า “เกาหลีเหนือทดสอบอาวุธนิวเคลียร์ครั้งใหญ่ คำพูดและการกระทำของเกาหลีเป็นภัยต่อสหรัฐฯ อย่างยิ่ง”³² โดยเรียกผู้นำคิมว่า “rocket man” ซึ่งมีที่มาจากการทดสอบอาวุธนิวเคลียร์ และกล่าวว่าเกาหลีเหนืออยู่ในภารกิจ “ปลิดชีพตนเอง (suicide mission)” และ “ไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากทำลายล้างเกาหลีเหนือให้สิ้นซาก”³³ รวมทั้งใช้มาตรการกดดันสูงสุด (maximum pressure) ต่อเกาหลีเหนือ ขณะที่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติก็ได้จัดการประชุมเร่งด่วนตามคำร้องขอของสหรัฐฯ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร ที่ประชุมมีมติให้ออกแถลงการณ์ประณามเกาหลีเหนือ อย่างไรก็ตาม จีนและรัสเซียเสนอให้มีการเจรจากับเกาหลีเหนือ และเสนอให้เกาหลีเหนือประกาศระงับการทดสอบขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์เพื่อแลกกับการหยุดฝึกซ้อมร่วมทางทหารระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีใต้³⁴

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²⁹ "North Korea says new missile puts all of US in striking range," November 29 2017, <https://www.bbc.com/news/world-asia-42162462>.

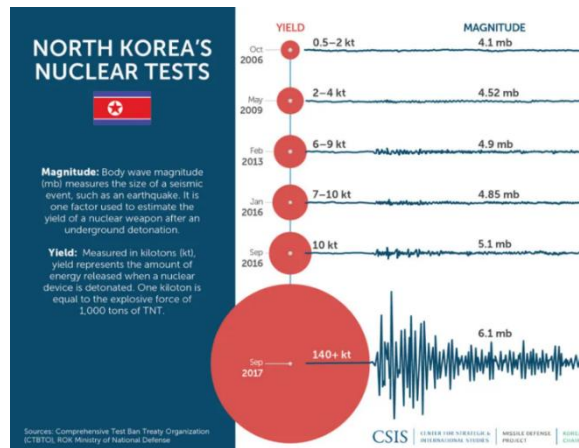
³⁰ Tom O'Connor, "North Korea's Latest Nuclear Bomb Is Stronger Than All Its Previous Combined," September 5 2017, <https://www.newsweek.com/north-korea-latest-nuclear-bomb-stronger-all-previous-combined-659925>.

³¹ "Missile Defense Project, "North Korean Missile Launches & Nuclear Tests: 1984 - Present."

³² Donald J. Trump, September 3, 2017, <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/904305644651634688>.

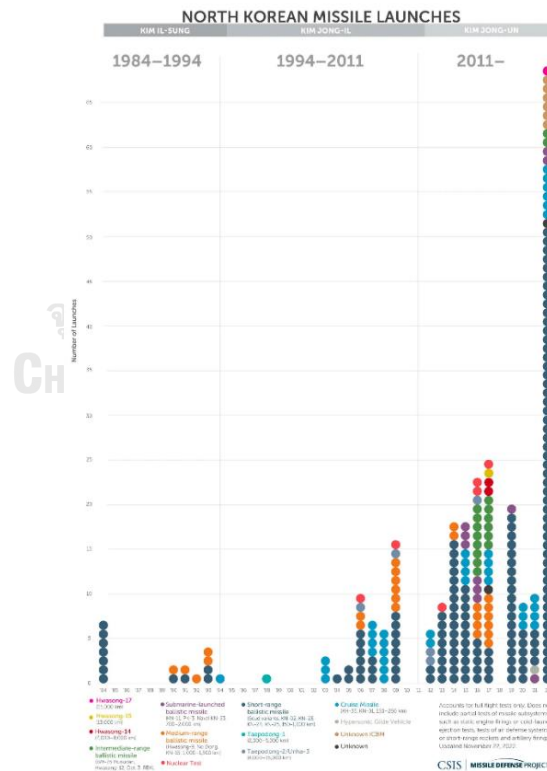
³³ Lisa Marie Sergarra, "Read President Trump's Speech Threatening to 'Totally Destroy' North Korea," September 2017 2017, <https://time.com/4947942/trump-totally-destroy-threatens-north-korea-un-speech-transcript/>.

³⁴ Pamela Falk, "U.N. Security Council calls emergency meeting after latest N. Korea nuke test," September 3 2017, <https://www.cbsnews.com/news/united-nations-security-council-north-korea-emergency-meeting-hydrogen-bomb/>.

ภาพที่ 1 แรงสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหวจากการทดสอบนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ (ที่มา CSIS³⁵)

จากการรวบรวมสถิติการทดสอบขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือตั้งแต่เริ่มโครงการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์จนถึงยุคของผู้นำคิม จองอึน โดยศูนย์ยุทธศาสตร์และการระหว่างประเทศศึกษาของสหรัฐฯ (Center for Strategic and International Studies: CSIS) แสดงให้เห็นว่า เกาหลีเหนือทดสอบขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์มากเป็นประวัติการณ์ภายใต้การปกครองของผู้นำคิม จองอึน (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 สถิติการทดสอบขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ (ที่มา CSIS³⁶)

³⁵ "Missile Defense Project, "North Korean Missile Launches & Nuclear Tests: 1984 - Present."

³⁶ "Missile Defense Project, "North Korean Missile Launches & Nuclear Tests: 1984 - Present."

การทดสอบซีปนาวุธอย่างต่อเนื่องและประสบความสำเร็จในการทดสอบข้ามทวีปและอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือในปี 2017 สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาขีดความสามารถที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ซึ่งสร้างความหวาดระแวงแก่นานาชาติโดยเฉพาะสหรัฐฯ ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง นอกจากนี้ผู้นำสหรัฐฯ ก็ตอบโต้เกาหลีเหนืออย่างแข็งกร้าวผ่านสื่อ และใช้กองกำลังทหารกดดันเกาหลีเหนือ จนก่อให้เกิดความตึงเครียดในคาบสมุทรเกาหลีและนำมาสู่วิกฤตนิวเคลียร์ 2017 นานาชาติออกแถลงการณ์ประณามและเพิ่มมาตรการลงโทษเกาหลีเหนือ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การค้า และการเงิน

การประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ

ในปี 2017 เกิดภาวะตึงเครียดจากการทดสอบซีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ การกระทำดังกล่าวส่งผลให้เกาหลีเหนือตกอยู่ภายใต้การประณามและการเพิ่มมาตรการลงโทษจากนานาชาติ ประธานาธิบดีทรัมป์มีท่าทีแข็งกร้าวต่อเกาหลีเหนือ ขณะที่ผู้นำคิมก็ตอบโต้ผู้นำสหรัฐฯ ผ่านการกล่าวสุนทรพจน์ในวันปีใหม่ 2018 ว่า “ป้อมยิงนิวเคลียร์อยู่บนโต๊ะผมเสมอ ทั้งแผ่นดินของสหรัฐฯ อยู่ในพิสัยของอาวุธนิวเคลียร์เกาหลีเหนือ และนี่คือความจริงไม่ใช่ภัยคุกคาม” นอกจากนี้ยังย้ำว่า “เกาหลีเหนือจะเร่งพัฒนาและติดตั้งหัวรบนิวเคลียร์ และจะใช้อาวุธนิวเคลียร์หากเกาหลีเหนือถูกคุกคาม” ด้านผู้นำสหรัฐฯ ก็กล่าวว่า “แล้วจะให้เห็นดีกัน” ทำให้เกิดสงครามน้ำลายระหว่างผู้นำทั้งสองที่ตอบโต้กันอย่างดุเดือด แต่คิมก็เสนอประเด็นเปิดการเจรจา กับเกาหลีใต้ และกล่าวว่า เกาหลีเหนืออาจส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันโอลิมปิกฤดูหนาว³⁷

วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2018 เกาหลีเหนือส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกฤดูหนาวที่เมืองพยองชัง เกาหลีใต้ ระหว่างนั้นก็ได้มีการพูดคุยเพื่อเปิดการเจรจาระหว่างสองเกาหลี ต่อมาในวันที่ 5 มีนาคม 2018 คณะผู้แทนพิเศษของเกาหลีใต้เดินทางไปยังกรุงเปียงยาง เกาหลีเหนือ และตกลงเข้าร่วมประชุมสุดยอดผู้นำสองเกาหลี (Inter-Korean Summit) ในวันที่ 27 เมษายน 2018 ที่บ้านแห่งเสรีภาพ (freedom house) หมู่บ้านปันมุนจอม (Panmunjom) ฝั่งเกาหลีใต้ จากนั้นในวันที่ 8 มีนาคม 2018 ของ อียุง ที่ปรึกษาสภาความมั่นคงแห่งชาติเกาหลีใต้รายงานความคืบหน้าเรื่องการจัดประชุมสุดยอดผู้นำสองเกาหลี โดยคิมเสนอให้มีการเจรจาประเด็นโครงการซีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ รวมทั้งยุติการทดสอบขีปนาวุธในช่วงเปิดการเจรจา ทั้งนี้ คิมได้ส่งคำเชิญเพื่อเจรจาร่วมกับสหรัฐฯ ผ่านผู้แทนเกาหลีใต้ “ผู้นำคิมแสดงความกระตือรือร้นที่จะพบประธานาธิบดีทรัมป์โดยเร็วที่สุด” ของกล่าว ทรัมป์ตอบรับคำเชิญประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ กับเกาหลีเหนือจากคิม

³⁷ "North Korea's Kim Jong-un issues threats and olive branch," January 1 2018, <https://www.bbc.com/news/world-asia-42531574>.

การกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่เหนือความคาดหมาย โดยสหรัฐฯ กำหนดเงื่อนไขของการประชุมสุดยอดไว้ว่า เกาหลีเหนือต้องพิสูจน์ให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมว่ามุ่งมั่นที่จะปลดอาวุธนิวเคลียร์ รวมทั้งยุติการพัฒนาและทดสอบขีปนาวุธ แม้สหรัฐฯ ตอปรับเข้าร่วมการประชุมสุดยอดแต่มาตรการลงโทษเกาหลีเหนือก็ยังคงดำเนินต่อไป³⁸

ในวันที่ 12 มิถุนายน 2018 ทรัมป์และคิมเข้าร่วมการประชุมสุดยอดที่สิงคโปร์ (Singapore Summit) ซึ่งเป็นการประชุมร่วมกันครั้งแรกในประวัติศาสตร์ระหว่างผู้นำทั้งสองฝ่ายนับตั้งแต่ก่อตั้งประเทศเกาหลีเหนือ และเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ทั่วโลกจับตามอง ผู้นำทั้งสองร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหารือในประเด็นการสถาปนาความสัมพันธ์ การสร้างสันติภาพในคาบสมุทรเกาหลี ทั้งนี้ ผู้นำสหรัฐฯ ให้คำมั่นสัญญาว่าจะให้หลักประกันความมั่นคงแก่เกาหลีเหนือ ขณะที่ผู้นำเกาหลีเหนือยืนยันที่จะปลดอาวุธนิวเคลียร์ในคาบสมุทรเกาหลี

ผลการประชุมทั้งสองฝ่ายออกแถลงการณ์ร่วมกัน 4 ข้อ ดังนี้³⁹

1. สหรัฐฯ และเกาหลีเหนือให้คำมั่นที่จะสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างกันขึ้นมาใหม่ตามความต้องการของประชาชนทั้งสองประเทศเพื่อสันติภาพและความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ
2. สหรัฐฯ และเกาหลีเหนือจะร่วมกันสร้างสันติภาพที่ยั่งยืนและมั่นคงในคาบสมุทรเกาหลี
3. เกาหลีเหนือมุ่งมั่นที่จะปลดอาวุธนิวเคลียร์ (Denuclearization) ในคาบสมุทรเกาหลีอย่างสมบูรณ์
4. ค้นหาศพของเชลยศึกและชาวอเมริกันที่สูญหาย (POW/MIA) ซึ่งตกค้างอยู่ในเกาหลีเหนือตั้งแต่สงครามเกาหลี (ค.ศ.1950-1953) และส่งกลับสู่มาตุภูมิทันทีหลังจากได้รับการยืนยันตัวตน

การประชุมครั้งจบลงด้วยความพึงพอใจของทุกฝ่าย มีการจัดประชุมทวิภาคีหลายครั้งระหว่างผู้นำคิมกับประธานาธิบดีมุน แจอิน ผู้นำเกาหลีใต้ และประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ผู้นำจีน อย่างไรก็ตาม เกาหลีเหนือไม่ได้จัดการประชุมทวิภาคีกับญี่ปุ่น จากนั้นในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2019 ทรัมป์ประกาศยืนยันการจัดประชุมสุดยอดครั้งที่ 2 ที่ประเทศเวียดนาม ระหว่างวันที่ 27-28

³⁸ Jeremy Diamond and Euan McKirdy, "Trump accepts offer to meet Kim Jong Un," March 9 2018, <https://www.cnn.com/2018/03/08/politics/donald-trump-kim-jong-un>.

³⁹ "Joint Statement of President Trump and Chairman Kim Jong Un at the Singapore Summit," U.S. Embassy & Consulate in Thailand, <https://th.usembassy.gov/joint-statement-president-donald-j-trump-united-states-america-chairman-kim-jong-un-democratic-peoples-republic-korea-singapore-summit/>.

กุมภาพันธ์ 2019 “มีหลายสิ่งที่ต้องทำให้สำเร็จเพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ ดำเนินไปได้ด้วยดี” ผู้นำสหรัฐฯ กล่าว⁴⁰

ทรัมป์และคิม พบกันอีกครั้งในการประชุมสุดยอด ที่กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม (Hanoi Summit) เพื่อติดตามความคืบหน้าจากการประชุมครั้งแรก อย่างไรก็ตาม การประชุมจบลงอย่างกะทันหันและไม่บรรลุผลสำเร็จ เนื่องจากทั้งสองฝ่ายไม่สามารถหาข้อตกลงร่วมกันได้ ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือสามารถรักษาความสัมพันธ์ต่อไปได้หรือไม่ ผู้นำสหรัฐฯ กล่าวถึงอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถตกลงร่วมกันได้ว่า ผู้นำคิม จองอินต้องการให้สหรัฐฯ ยกเลิกมาตรการลงโทษทั้งหมดเพื่อแลกกับการยุติการทดสอบขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ และปิดศูนย์พัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ของบยองเพียงแห่งเดียว ซึ่งเป็นที่ตั้งของเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์หลักของเกาหลีเหนือ และเป็นแหล่งผลิตพลูโตเนียมที่ใช้สร้างอาวุธนิวเคลียร์ แต่เกาหลีเหนือไม่ได้กล่าวถึงการปิดศูนย์พัฒนาอาวุธนิวเคลียร์อื่นที่อาจเป็นแหล่งเสริมสรณะยูเรเนียม นั่นหมายความว่าเกาหลีเหนือก็ยังคงครอบครองขีปนาวุธและหัวรบนิวเคลียร์เป็นจำนวนมากอยู่ ซึ่งประเด็นนี้สร้างความกังวลให้แก่ทรัมป์ อย่างไรก็ตาม รี ยองโฮ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของเกาหลีเหนือก็แย้งว่า เกาหลีเหนือต้องการให้สหรัฐฯ ยกเลิกมาตรการลงโทษบางส่วนเพื่อแลกกับการทำลายสมรรถนะของวัสดุฟิสไซล์ (fissile material) ซึ่งเป็นวัสดุที่สามารถรักษาปฏิกิริยาลูกโซ่ในนิวเคลียร์ฟิชชันให้ยั่งยืน⁴¹

บทสรุปจากการพบกันที่กรุงฮานอยของผู้นำสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือจบลงแบบไม่มี ความคืบหน้าใด ๆ ต่างจากการประชุมครั้งแรกที่สร้างภาพตราตรึงระหว่างผู้นำทั้งสองซึ่งละทิ้ง ความขัดแย้งเพื่อสร้างอนาคตใหม่ และแสวงหาสันติภาพร่วมกัน ขณะที่เกาหลีใต้และญี่ปุ่นมีท่าที สนับสนุนการตัดสินใจยุติการประชุมครั้งนี้ “การเดินออกจากโต๊ะเจรจาอย่างเป็นทางการเป็นมิตรนั้นดีกว่า การส่งสัญญาณผิด ๆ ไปยังผู้นำคิม จองอิน ประธานาธิบดีทรัมป์ประสบความสำเร็จในการสร้างพลวัต ระหว่างทั้งสองประเทศ ในสถานการณ์ที่ฝ่ายหนึ่งเรียกร้องและอีกฝ่ายปฏิเสธ⁴² โทะโมะฮิโกะ ทานิกุจิ ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีอาเบะกล่าว

หลังจากนั้นในเดือนมิถุนายน 2019 มีสัญญาณที่บ่งบอกถึงการพบกันครั้งที่ 3 ระหว่าง ประธานาธิบดีทรัมป์และผู้นำคิม ทั้งสองคนส่งจดหมายถึงกันเป็นการส่วนตัว⁴³ เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2019

⁴⁰ "Trump calls for end to 'revenge' politics at State of Union," February 6 2019,

<https://vietnamnews.vn/world/485043/trump-calls-for-end-to-revenge-politics-at-state-of-union.html>.

⁴¹ Philip Rucker, "North Korea's foreign minister says country seeks only partial sanctions relief."

⁴² F. Brinley Bruton, "South Korea, Japan back Trump's decision to walk away from nuclear summit with Kim," February 28 2019, <https://www.nbcnews.com/news/world/south-korea-japan-back-trump-s-decision-walk-away-nuclear-n977551>.

⁴³ Joshua Berlinger and Jake Kwon, "Hopes for third Trump-Kim summit revived despite Pyongyang criticism," June 26 2019, <https://www.cnn.com/2019/06/26/asia/north-korea-us-intl-hnk>.

ผู้นำสหรัฐฯ ได้ทวีตเชิญผู้นำเกาหลีเหนือว่า “หากผู้นำคิมแห่งเกาหลีเหนือเห็นข้อความนี้ ผมจะไปพบเขาที่ชายแดน/DMZ เพียงเพื่อจับมือเขาและกล่าวสวัสดิ์” หลังจากนั้นไม่นานคิมก็ตอบรับคำเชิญ⁴⁴ ทั้งนี้ ผู้นำสหรัฐฯ ได้เข้าร่วมการประชุมสุดยอด G-20 ที่นครโอซากา ประเทศญี่ปุ่น และมีกำหนดเดินทางไปเกาหลีใต้เพื่อพบประธานาธิบดีมุนในวันที่ 30

วันที่ 30 มิถุนายน 2019 ผู้นำสหรัฐฯ และผู้นำเกาหลีเหนือก็ได้พบกันเป็นครั้งที่ 3 ที่เขตปลอดทหารซึ่งเป็นเขตกันชนระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ การพบกันครั้งนี้ถือเป็นภาพประวัติศาสตร์และเป็นเหตุการณ์สำคัญในเชิงสัญลักษณ์ เนื่องจากทรัมป์เป็นผู้นำสหรัฐฯ คนแรกที่ก้าวข้ามเส้นเขตแดนจากเกาหลีใต้ไปยังฝั่งเกาหลีเหนือ (ภาพที่ 3) ทั้งสองฝ่ายจับมือและกล่าวทักทายกันด้วยท่าทีที่ผ่อนคลาย “ดีใจที่ได้พบกันอีกครั้ง ผมไม่คิดว่าจะเจอคุณที่นี่” ผู้นำคิม จอห์นกล่าว “เป็นช่วงเวลาที่สำคัญมาก” ทรัมป์กล่าว หลังจากนั้นผู้นำเกาหลีเหนือก็ข้ามมายังฝั่งเกาหลีใต้และกล่าวว่า “นี่คือการแสดงความตั้งใจของผู้นำสหรัฐฯ ในการทำลายอดีตที่เลวร้ายเพื่อไปสู่อนาคตใหม่” จากนั้นทั้งสองฝ่ายได้หารือกันที่บ้านแห่งเสรีภาพ โดยมีผู้นำเกาหลีใต้เข้าร่วมด้วย ซึ่งเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่ผู้นำทั้ง 3 ประเทศพูดคุยร่วมกัน ผลการหารือ สหรัฐฯ และเกาหลีเหนือตกลงที่จะเจรจาเรื่องโครงการนิวเคลียร์เกาหลีเหนือที่หยุดชะงักไปหลังจากการประชุมครั้งที่ 2⁴⁵

ภาพที่ 3 ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ผู้นำสหรัฐฯ คนแรกที่ข้ามไปยังฝั่งเกาหลีเหนือ (ที่มา BBC⁴⁶)

⁴⁴ Kevin Liptak and Allie Malloy, "Trump tweets Kim Jong Un an invitation to 'shake his hand' at DMZ," June 29 2019, <https://www.cnn.com/2019/06/28/politics/donald-trump-kim-jong-un-dmz>.

⁴⁵ "US - North Korea: Trump and Kim agree to restart talks in historic meeting."

⁴⁶ "US-North Korea: Trump and Kim hold historic meeting at DMZ," June 30 2019, <https://www.bbc.com/news/world-asia-48817898>.

ต่อมาในเดือนตุลาคม 2019 เจ้าหน้าที่สหรัฐฯ และเกาหลีเหนือจัดการเจรจานิวเคลียร์ระดับปฏิบัติการ (working-level nuclear talks) ที่กรุงสตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดน แต่ก็ไม่บรรลุข้อตกลงใด ๆ คิม มยองกิล หัวหน้าคณะเจรจาของเกาหลีเหนือกล่าวว่า “สหรัฐฯ ไม่ยืดหยุ่นและไม่ละทิ้งมุมมองและทัศนคติเดิม ๆ ทำให้การเจรจาไม่เป็นไปตามที่คาดหวังและยุติลง” มอร์แกน ออร์เทกส์ โฆษกรัฐบาลสหรัฐฯ ตอบกลับว่า “สหรัฐฯ นำเสนอแนวคิดที่สร้างสรรค์และมีการหารือที่ดีกับฝ่ายเกาหลีเหนือ” นอกจากนี้ ก็ยังถึงการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งระหว่างทั้งสองฝ่าย แต่คิม มยองกิลมองว่า สหรัฐฯ ให้ความหวังด้วยการเสนอแนวทางที่ยืดหยุ่น และวิธีการใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ แต่ก็ทำให้เกาหลีเหนือผิดหวังและมีความกระตือรือร้นในการเจรจาลดลง อย่างไรก็ตาม การปลดอาวุธนิวเคลียร์ในคาบสมุทรเกาหลีก็ยังคงมีความเป็นไปได้ แต่จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อปราศจากภัยคุกคามด้านความมั่นคงปลอดภัยและการตรวจสอบการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ และสหรัฐฯ ผ่อนคลายมาตรการกดดันทางเศรษฐกิจ⁴⁷

ในเดือนพฤศจิกายน 2019 หลังจากที่การเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหานิวเคลียร์หยุดชะงักไป ชเว ซอนฮุย รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศและเจ้าหน้าที่เจรจาประเด็นนิวเคลียร์คนสำคัญของเกาหลีเหนือกดดันสหรัฐฯ ว่า สหรัฐฯ ต้องรับผิดชอบหากสูญเสียโอกาสในการเจรจาทางการทูตกับเกาหลีเหนือ เนื่องจากไม่ใช้มาตรการที่สอดคล้องกัน แต่ก็ไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดของมาตรการ นอกจากนี้ ก็ประกาศว่าการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือจะเกิดขึ้นได้อีกครั้งก็ต่อเมื่อสหรัฐฯ ยกเลิก “นโยบายที่เป็นปรปักษ์” (hostile policy) ต่อเกาหลีเหนือ และเรียกร้องให้ยุติการฝึกซ้อมร่วมทางทหารระหว่างสหรัฐฯ กับเกาหลีใต้ ตลอดจนยกเลิกมาตรการคว่ำบาตรที่บังคับใช้ต่อกรณีการทดสอบขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ที่เกาหลีเหนือหยุดการทดสอบเมื่อปลายปี 2017 และกล่าวทิ้งท้ายว่า เกาหลีเหนือให้เวลาสหรัฐฯ และดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นใจ แต่สุดท้ายสิ่งที่ได้มา คือ “การทรยศ”⁴⁸

ส่วนทางสหรัฐฯ ก็เรียกร้องให้เกาหลีเหนือกลับเข้าสู่กระบวนการเจรจาแต่ไม่มีการตอบรับจากเกาหลีเหนือ จากนั้นทั้งสองประเทศก็ถอยห่างจากการเจรจาทางการทูต สหรัฐฯ จึงเปลี่ยนแนวทางแก้ไขปัญหากจากการปลดนิวเคลียร์ทั้งหมดเป็นจำกัดขนาดของหัวรบนิวเคลียร์ ในที่สุดเมื่อการเจรจาไม่ประสบความสำเร็จ จึงนำมาสู่การเดินหน้าใช้ มาตรการกดดันสูงสุด (maximum pressure)⁴⁹

⁴⁷ O'Connor, "North Korea breaks off nuclear talks with U.S. in Sweden."

⁴⁸ Jack Kim and Joori Roh, "North Korea says U.S. responsible if diplomacy over Korea peninsula breaks down," November 22 2019, <https://www.reuters.com/article/us-northkorea-usa-choe/north-korea-says-u-s-responsible-if-diplomacy-over-korea-peninsula-breaks-down-idUSKBN1XW136>.

⁴⁹ Grieco, "Assessing the Singapore Summit—Two Years Later."

ท่าทีของญี่ปุ่นต่อการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ

หลังจากสหรัฐฯ เปลี่ยนแปลงท่าทีต่อเกาหลีเหนือ และการตอบรับเข้าร่วมประชุมสุดยอดที่สิงคโปร์ เวียดนาม และการพูดคุยที่เขตปลอดทหาร (DMZ) กับผู้นำคิม จองอึน ระหว่างปี 2018-2019 สร้างความประหลาดใจให้แก่นายกรัฐมนตรีชินโซ อาเบะ ซึ่งมีท่าทีไม่เห็นด้วยที่สหรัฐฯ เข้าหาเกาหลีเหนือ เนื่องจากญี่ปุ่นมีประสบการณ์เรื่องเกาหลีเหนือมาเป็นระยะเวลานาน แต่เกาหลีเหนือก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเป็นภัยคุกคามที่สำคัญของญี่ปุ่น ซึ่งสหรัฐฯ ก็เข้าใจจุดยืนของญี่ปุ่นในเรื่องนี้

แม้ว่าญี่ปุ่นไม่เห็นด้วยกับการจัดประชุมสุดยอดแต่ก็เคารพการตัดสินใจของสหรัฐฯ เนื่องจากเป็นพันธมิตรสำคัญของญี่ปุ่น ทั้งนี้ ก่อนการประชุมสุดยอดสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ อาเบะได้เดินทางไปพบประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ เพื่อหารือประเด็นการพูดคุยกับผู้นำเกาหลีเหนือ และขอให้ผู้นำสหรัฐฯ ช่วยยับยั้งประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับญี่ปุ่น ได้แก่ ประเด็นการทดสอบขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ และปัญหาการลักพาตัวชาวญี่ปุ่น ไปประสานงานกับเกาหลีเหนือด้วย

เพื่อชี้ให้เห็นถึงท่าทีของญี่ปุ่นที่มีต่อการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ ผู้ศึกษาจึงใช้มุมมองภายใต้แนวคิดสังคมนิยมคลาสสิกใหม่ (neoclassical Realism) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยภายในว่า เป็นตัวแปรในการขับเคลื่อนนโยบายต่างประเทศโดยมีตัวแปรระดับหน่วยเข้ามาแทรกแซง ได้แก่ การรับรู้ของผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และโครงสร้างสังคมภายในรัฐ

สาเหตุที่ญี่ปุ่นมีท่าทีไม่เห็นด้วยกับการประชุมสุดยอดนั้น เป็นผลมาจากการรับรู้ (perception) ของรัฐบาลญี่ปุ่นที่มีต่อเกาหลีเหนือ เนื่องจากรัฐบาลญี่ปุ่นมีความเป็นชาตินิยมสูง ส่วนอาเบะก็มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับเกาหลีเหนือมาก่อน จึงไม่ไว้วางใจเกาหลีเหนือ และมองว่าการเจรจาไม่ส่งผลให้เกาหลีเหนือเปลี่ยนพฤติกรรมจนทำให้เกิดการปลดอาวุธนิวเคลียร์ตามที่สหรัฐฯ คาดหวัง ขณะเดียวกันสังคมญี่ปุ่นก็มองว่าเกาหลีเหนือเป็นศัตรูมาตั้งแต่ในอดีต และโกรธเคืองเกาหลีเหนือในประเด็นการลักพาตัวชาวญี่ปุ่น จึงทำให้เกิดความระแวงและไม่ต้องการผูกมิตรกับเกาหลีเหนือ นอกจากนี้ การเข้าหาเกาหลีเหนือของสหรัฐฯ ก็ทำให้ญี่ปุ่นมองว่า เป็นเรื่องที่กระทบต่อระบบพันธมิตรระหว่างญี่ปุ่นและสหรัฐฯ ทำให้กลไกในการป้องปรามลดประสิทธิภาพลง และจะเกิดผลกระทบต่อการถ่วงดุลอำนาจ (balance of power) ในภูมิภาค

ท่าทีของญี่ปุ่นต่อการเข้าหาเกาหลีเหนือของสหรัฐฯ

สถานการณ์ความตึงเครียดในคาบสมุทรเกาหลีที่เกิดจากการทดสอบขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ในปี 2017 ทำให้เกาหลีเหนืออยู่ภายใต้ภาวะกดดันจากมาตรการลงโทษ ต่อมาเดือนมกราคม

2018 เกาหลีเหนือกลับมีท่าทีที่ผ่อนคลายลง และมีปฏิสัมพันธ์กับเกาหลีใต้ รวมทั้งเข้าร่วมกีฬาโอลิมปิกฤดูหนาว ญีปุ่นจึงรู้สึกว่าคุณจะเลย อย่างไรก็ตาม หลังจากสิ้นสุดโอลิมปิกฤดูหนาวสหรัฐฯ และญีปุ่น ตกลงร่วมกันดำเนินนโยบายกดดันเกาหลีเหนือ กระทรวงการต่างประเทศของญีปุ่นแถลงว่า “ญีปุ่นต้องร่วมมือกับประชาคมระหว่างประเทศเพิ่มมาตรการสูงสุดเพื่อกดดันเกาหลีเหนือ”⁵⁰

แต่หลังจากนั้นไม่นานสหรัฐฯ ก็ตอบรับการประชุมสุดยอดกับผู้นำคิมทำให้ญีปุ่นรู้สึกสั่นคลอน อาเบะพูดคุยกับทรัมป์ให้รักษามาตรการกดดันสูงสุดและแถลงว่า “มาตรการกดดันสูงสุดยังคงดำเนินต่อไปจนกว่าเกาหลีเหนือจะดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเพื่อปลดอาวุธนิวเคลียร์”⁵¹ ชินสุเกะ สุกิยามะ เอกอัครราชทูตญีปุ่นประจำสหรัฐฯ กล่าวว่า “ท่าทีของญีปุ่นต่อเกาหลีเหนือไม่มีการเปลี่ยนแปลง”⁵² ซึ่งสะท้อนว่าญีปุ่นยังคงดำเนินนโยบายกดดันเกาหลีเหนือต่อไป

การตัดสินใจของทรัมป์เพื่อเจรจากับเกาหลีเหนือถือเป็นความก้าวหน้าที่สร้างความประหลาดใจให้กับทั่วโลก การเจรจาทำให้ผู้นำและระบอบการปกครองของเกาหลีเหนือได้รับการยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ และทำให้ทรัมป์มีชื่อเสียง รวมทั้งได้รับคะแนนนิยมมากขึ้นจากการสร้างภาพลักษณ์ในชัยชนะทางการทูตครั้งประวัติศาสตร์ ท่าทีที่ไม่แน่นอนของผู้นำสหรัฐฯ สะท้อนให้เห็นความขัดแย้งในตนเอง และไม่ได้เกิดจากการตัดสินใจโดยใช้หลักยุทธศาสตร์ ครั้งหนึ่งผู้นำสหรัฐฯ ประกาศเดินหน้าใช้มาตรการแข็งกร้าวที่เปรียบเสมือนปลวไฟแห่งความเดือดดาล จากนั้นก็เปลี่ยนใจประกาศเข้าร่วมการเจรจากับคิมโดยที่เกาหลีเหนือไม่ต้องปลดอาวุธนิวเคลียร์อย่างเป็นทางการก่อน⁵³

จูลี บิชอป รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศออสเตรเลียกล่าวว่ารู้สึกยินดีกับการเจรจาของเกาหลีเหนือ แต่ก็เตือนว่าเกาหลีเหนือมีประวัติในการทำข้อตกลงต่าง ๆ แต่สุดท้ายก็ทำข้อตกลงล้มเหลว และเห็นว่าระหว่างการเจรจาเกาหลีเหนือต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของสหประชาชาติในการละเว้นการทดสอบขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์⁵⁴

⁵⁰ "Japan's Abe, Trump agree to keep up pressure on North Korea," February 15 2018,

<https://www.reuters.com/article/us-northkorea-missiles-japan-usa/japans-abe-trump-agree-to-keep-up-pressure-on-north-korea-idUSKCN1FZ07J>.

⁵¹ McKirdy, "Trump accepts offer to meet Kim Jong Un."

⁵² James Griffiths, "Japan seeking own North Korea summit as Abe risks being left out," March 29 2018,

<https://www.cnn.com/2018/03/29/asia/japan-north-korea-summit-intl>.

⁵³ McKirdy, "Trump accepts offer to meet Kim Jong Un."

⁵⁴ McKirdy, "Trump accepts offer to meet Kim Jong Un."

นักวิเคราะห์บางส่วนตั้งข้อสังเกตว่าคิมอาจสร้างสถานการณ์เพื่อพบทรัมป์เพื่อให้โลกมองว่า สหรัฐฯ และเกาหลีเหนือมีความเท่าเทียมกัน ผู้นำเกาหลีเหนือเชื่อว่าสามารถทำให้ตนเองเป็นฝ่าย ได้เปรียบและสามารถสร้างข้อตกลงที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อเกาหลีเหนือจากการเจรจาครั้งนี้⁵⁵

การที่สหรัฐฯ เข้าหาเกาหลีเหนือทำให้ญี่ปุ่นถูกละเลยและไม่ได้อยู่ในวงเจรจาแม้ว่าจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ขณะที่เกาหลีเหนือหารีระดับทวิภาคีกับผู้นำจีน เกาหลีใต้ และสหรัฐฯ แต่ญี่ปุ่นกลับกลายเป็นผู้เล่นภายนอกที่มองเข้ามาซึ่งเป็นการเสียหน้าทางการเมืองสำหรับผู้นำญี่ปุ่น⁵⁶ นอกจากนี้ การจัดประชุมก็สร้างความหวาดระแวงให้กับญี่ปุ่นเนื่องจากการเจรจากับเกาหลีเหนือ อาจทำให้ญี่ปุ่นตกเป็นเป้าโจมตีของเกาหลีเหนือหากความขัดแย้งบานปลาย

ทั้งนี้ อาเบะแสดงความเห็นต่อการปลดอาวุธนิวเคลียร์ว่า ข้อตกลงที่จะยกเลิกขีดความสามารถของซีปนาวุธข้ามทวีปไม่มีความหมายสำหรับญี่ปุ่น และจะเรียกร้องให้ทรัมป์ผลักดันให้เกาหลีเหนือยกเลิกขีดความสามารถซีปนาวุธพิสัยไกลและพิสัยกลางที่ส่งผลกระทบต่อญี่ปุ่น แต่ไม่เคิลปอมเปโอ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ กล่าวว่า “สหรัฐฯ จะปกป้องญี่ปุ่นต่อไป แต่ประเด็นสำคัญของการประชุมสุดยอดระหว่างทรัมป์และคิม คือ จัดการกับภัยคุกคามนิวเคลียร์ของสหรัฐฯ”⁵⁷ ซึ่งสะท้อนว่า สหรัฐฯ ลดความสำคัญของพันธมิตรและค่านิยมผลประโยชน์ของสหรัฐฯ มากกว่า

เจฟ คิงส์ตัน ผู้อำนวยการศูนย์เอเชียศึกษา มหาวิทยาลัยเทมเพิล วิทยาเขตโตเกียว แสดงความคิดเห็นว่า “ญี่ปุ่นถูกทรัมป์มองข้ามอย่างสิ้นเชิง จนถึงตอนนั้นอาเบะคิดว่าพวกเขาเป็นพวกเดียวกัน”⁵⁸ ขณะที่โนบุฮิโระ มิอูระ สมาชิกสภานิติบัญญัติของพรรคร่วมรัฐบาลกล่าวว่า “ภาคประชาสังคมกังวลว่าญี่ปุ่นอาจเป็นเพียงประเทศเดียวที่ถูกทิ้งไว้ข้างหลัง ในขณะที่สถานการณ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก”⁵⁹ นอกจากประเด็นเกาหลีเหนือแล้ว การผงาดขึ้นของจีนก็ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของญี่ปุ่นเช่นกัน เนื่องจากจีนเป็นพันธมิตรด้านเศรษฐกิจที่สำคัญของเกาหลีเหนือและปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ การขยายอิทธิพลไปทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออก

⁵⁵ Chris Cillizza, "There are very high, very scary stakes in the Trump-Kim faceoff," March 8 2018, <https://www.cnn.com/2018/03/08/politics/trump-kim-jong-un-analysis>.

⁵⁶ Patey, *Tokyo's evolving security agenda*

GETTING JAPAN TO THE NEGOTIATING TABLE ON THE NORTH KOREA CRISIS.

⁵⁷ James Griffiths, "Abe faces awkward Trump summit on North Korea amid plummeting support in Japan," April 17 2018, <https://www.cnn.com/2018/04/16/asia/japan-trump-north-korea-intl>.

⁵⁸ Griffiths, "Japan seeking own North Korea summit as Abe risks being left out."

⁵⁹ Griffiths, "Japan seeking own North Korea summit as Abe risks being left out."

ก่อนหน้าการจัดประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ กับเกาหลีเหนือ ก็มีการประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำเกาหลีใต้และเกาหลีเหนือ ทั้งนี้ ทาโร โคโนะ รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น กล่าวถึงการประชุมสุดยอดในแถลงการณ์ของกระทรวงการต่างประเทศหลังจากการประชุมสุดยอดระหว่างสองเกาหลีว่า “จากผลของการประชุมสุดยอดระหว่างสองเกาหลีครั้งนี้และในโอกาสต่าง ๆ เช่น การประชุมสุดยอดสหรัฐฯ-เกาหลีเหนือที่กำลังจะมีขึ้น รัฐบาลญี่ปุ่นหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เกาหลีเหนือจะปฏิบัติตามมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในการรื้อถอนอาวุธทำลายล้างสูงทั้งหมด รวมถึงอาวุธชีวภาพ อาวุธเคมี และขีปนาวุธทุกพิสัยอย่างสมบูรณ์ ทั้งที่ตรวจสอบได้และตรวจสอบไม่ได้ รัฐบาลญี่ปุ่นรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล และติดตามความเคลื่อนไหวของเกาหลีเหนืออย่างใกล้ชิดด้วยความสนใจอย่างมาก ทั้งนี้ รัฐบาลญี่ปุ่นยังคงร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างญี่ปุ่น สหรัฐฯ และเกาหลีใต้”⁶⁰

หลังจากการประชุมสุดยอดที่สิงคโปร์ ผู้นำคิมได้กล่าวว่า เกาหลีเหนือ “เปิดใจ” ที่จะพบกับญี่ปุ่น แต่สุดท้ายเกาหลีเหนือก็กีดกันญี่ปุ่นออกจากกระบวนการปลดอาวุธนิวเคลียร์ เมื่อทวงถามถึงการแก้ไขปัญหาการลักพาตัวชาวญี่ปุ่น เกาหลีเหนือก็ให้คำตอบที่น่าตกใจแก่ญี่ปุ่นว่า เกาหลีเหนือดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้วและจะไม่กล่าวถึงประเด็นนี้อีก⁶¹

ขณะที่ทรัมป์กล่าวว่า “สหรัฐฯ จะยุติการฝึกซ้อมทางทหารที่ยั่วแระและมีค่าใช้จ่ายสูงกับเกาหลีใต้” คำกล่าวของผู้นำสหรัฐฯ สร้างความสั่นคลอนให้กับญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ที่พึ่งพากองทัพสหรัฐฯ เพื่อความมั่นคงของตน⁶² แต่รองประธานาธิบดีสหรัฐฯ ไมค์ เพนซ์ ชี้แจงว่า “การฝึกความพร้อมตามปกติจะดำเนินต่อไป แม้ว่าฝ่ายบริหารของทรัมป์ควรปรึกษากับเกาหลีใต้ก่อนที่จะแถลงการณ์ แต่ข้อผูกพันเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการสันติภาพในคาบสมุทรเกาหลี ซึ่งเป็นภูมิรัฐศาสตร์ที่มหาอำนาจในภูมิภาคแข่งขันกันขยายอิทธิพล และความรู้สึกรังเกียจของการถูกกดดันจากภัยคุกคามรอบด้านยังคงแทรกซึมอยู่ในจิตวิทยาแห่งชาติของเกาหลีเหนือ”⁶³

⁶⁰ "The Inter-Korean Summit (Statement by Foreign Minister Taro Kono)," Ministry of Foreign Affairs of Japan, updated April 27, 2018, https://www.mofa.go.jp/press/release/press4e_002016.html.

⁶¹ Yuichiro Kakutani, "Shinzo Abe's North Korea Dilemma," 2018, <https://thediplomat.com/2018/07/shinzo-abes-north-korea-dilemma/>.

⁶² Christian Shepherd and Linda Sieg, "Trump-Kim summit pleases China, while Japan puts on brave face," June 12 2018, <https://jp.reuters.com/article/uk-northkorea-usa-asia-reax-idUKKBN1J81KN>.

⁶³ ANU Editorial Board, "Trump-Kim summit puts trust before the process," (June 18 2018), <https://www.eastasiaforum.org/2018/06/18/trump-kim-summit-puts-trust-before-the-process/>.

นโยบายของญี่ปุ่นต่อเกาหลีเหนือระหว่างปี 2018-2019

เกาหลีเหนือไม่ได้ยุติการพัฒนาและทดสอบขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ รวมทั้งไม่ได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวตามข้อเรียกร้องของประชาคมระหว่างประเทศ นโยบายของญี่ปุ่นต่อกรณีขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์เกาหลีเหนอยังคงตั้งอยู่บนพื้นฐานที่มุ่งมั่นแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยปฏิบัติตามมติของสหประชาชาติที่เรียกร้องให้เกาหลีเหนือยุติการทดสอบขีปนาวุธปลดอาวุธนิวเคลียร์ และยุติโครงการที่เกี่ยวข้อง และมีนโยบายให้หน่วยลาดตระเวนชายฝั่งของญี่ปุ่นตรวจตรา เฝ้าระวัง และรายงานข้อมูลของเรือต้องสงสัยจากเกาหลีเหนือ หากพบพฤติกรรมที่น่าสงสัยก็ปฏิบัติตามมติของสหประชาชาติ เช่น รายงานไปยังคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ประสานงานและแบ่งปันข้อมูลให้กับประเทศที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ⁶⁴

ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่ตึงเครียดการสร้างสันติภาพและความมั่นคงในคาบสมุทรเกาหลีจึงเป็นความท้าทายที่สำคัญของญี่ปุ่นและนานาชาติ กระทรวงกลาโหมและกองกำลังป้องกันตัวเองของญี่ปุ่นติดตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาขีดความสามารถทางทหาร อาวุธนิวเคลียร์ และขีปนาวุธอย่างใกล้ชิด รวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ เฝ้าระวัง และแจ้งเตือนแนวโน้มสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น โดยให้ความร่วมมือกับสหรัฐฯ และต่างประเทศ นอกจากนี้ เกาหลีเหนือก็แสดงพฤติกรรมและคำพูดที่ยั่วยุ่ ๆ เช่น “เกาหลีเหนือจะโจมตีญี่ปุ่นอย่างไร้ความปราณี” “ไม่ใช่แค่โยโกสุเกะ มิซาวา โอกินาวาเท่านั้น แต่เกาะกวม และแผ่นดินสหรัฐฯ ก็อยู่ในรัศมีนิวเคลียร์เช่นกัน” “หากสงครามปะทุขึ้นในคาบสมุทรเกาหลี ญี่ปุ่นก็จะไม่มีวันปลอดภัย ทุกอย่างในญี่ปุ่นจะถูกบดขยี้เป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย รวมทั้งฐานทัพสหรัฐฯ ด้วย” ซึ่งเป็นภัยคุกคามที่บ่อนทำลายเสถียรภาพและความมั่นคงของญี่ปุ่นอย่างร้ายแรง⁶⁵ ด้วยเหตุนี้ญี่ปุ่นจึงตอบโต้เกาหลีเหนืออย่างแข็งกร้าว โดยมีมาตรการลงโทษเกาหลีเหนือ 4 ข้อ ดังนี้⁶⁶

ข้อที่ 1 รัฐบาลญี่ปุ่นมีมาตรการจำกัดการเคลื่อนย้ายของบุคคล โดยมีรายละเอียด ได้แก่

1. ห้ามพลเมืองเกาหลีเหนือเดินทางเข้าญี่ปุ่น
2. ห้ามการกลับเข้ามา (Re-entry) ของเจ้าหน้าที่ระดับสูงของเกาหลีเหนือที่อาศัยอยู่ในญี่ปุ่นซึ่งเป็นผู้ที่เดินทางไปยังเกาหลีเหนือ รวมถึงเจ้าหน้าที่ผู้ช่วย
3. ขอให้ผู้ที่พำนักในญี่ปุ่นงดเดินทางไปเกาหลีเหนือ
4. ระงับการเดินทางไปยังเกาหลีเหนือของเจ้าหน้าที่ญี่ปุ่น

⁶⁴ *Diplomatic Bluebook 2019: Japanese Diplomacy and International Situation in 2019*, (Ministry of Foreign Affairs of Japan, October 2019, 2019). <https://www.mofa.go.jp/files/000527162.pdf>.

⁶⁵ *Defense of Japan 2019*, (Ministry of Defense of Japan, 2019).

https://www.mod.go.jp/en/publ/w_paper/wp2019/pdf/DOJ2019_Full.pdf.

⁶⁶ "Measures taken by the Government of Japan against North Korea. Ministry of Foreign Affairs of Japan," Ministry of Foreign Affairs of Japan, https://www.mofa.go.jp/a_o/na/kp/page4e_000377.html.

5. ห้ามเรือที่ชักธงเกาหลีเหนือและลูกเรือสัญชาติเกาหลีเหนือเทียบท่าที่ญี่ปุ่น
6. ห้ามลูกเรือต่างชาติที่ถูกตัดสินจำคุกข้อหาละเมิดมาตรการทางการค้าและการเงินต่อเกาหลีเหนือเทียบท่าญี่ปุ่น ห้ามการกลับเข้ามาของชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในญี่ปุ่นซึ่งถูกตัดสินลงโทษ เนื่องจากละเมิดมาตรการที่กล่าวถึงในข้างต้น ซึ่งเป็นผู้ที่เดินทางไปยังเกาหลีเหนือ
7. ห้ามการกลับเข้ามาของผู้เชี่ยวชาญด้านอาวุธนิวเคลียร์จากต่างประเทศที่พำนักในญี่ปุ่นซึ่งเป็นผู้ที่เดินทางไปยังเกาหลีเหนือ

ข้อที่ 2 รัฐบาลญี่ปุ่นปรับลดจำนวนเงินขั้นต่ำที่ต้องแจ้งในการพกพาไปยังเกาหลีเหนือ จากเดิม 1,000,000 เยน เป็น 100,000 เยน และห้ามทำธุรกรรมทางการเงินกับเกาหลีเหนือ เว้นแต่มีมูลค่าน้อยกว่า 100,000 เยน และมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรม

ข้อที่ 3 รัฐบาลญี่ปุ่นห้ามเรือที่ชักธงเกาหลีเหนือ เรือที่ชักธงเกาหลีเหนือเพื่อหลักมนุษยธรรม และเรือที่ชักธงประเทศที่สามซึ่งก่อนหน้านี้เคยเทียบท่าที่เกาหลีเหนือ เดินทางเข้าญี่ปุ่น

ข้อที่ 4 รัฐบาลญี่ปุ่นเพิ่มมาตรการอายุดีทรัมป์สินบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเกาหลีเหนือ

การรับรู้ของรัฐบาลและผู้กำหนดนโยบายของญี่ปุ่นต่อเกาหลีเหนือ

นายกรัฐมนตรีอาเบะไม่เห็นด้วยที่สหรัฐฯ เข้าหาเกาหลีเหนือ เนื่องจากมีประสบการณ์ทำงานด้านการเมืองมาอย่างยาวนาน และมีทัศนคติต่อต้านเกาหลีเหนือ ซึ่งสิ่งที่ส่งผลให้ผู้นำญี่ปุ่นมีทัศนคติเช่นนี้ ได้แก่ ประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับเกาหลีเหนือ และแนวคิดอนุรักษนิยม

อาเบะมีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับปัญหาการลักพาตัวชาวญี่ปุ่นโดยสายลับเกาหลีเหนือ และมีส่วนสำคัญในการผลักดันประเด็นปัญหาดังกล่าว ตั้งแต่ปี 1988 ขณะทำงานเป็นผู้ช่วยของชินทาโร อาเบะ ผู้เป็นบิดา จนกระทั่งได้รับเลือกตั้งในปี 1993 โดยดำรงตำแหน่งทางการเมืองสังกัดพรรคเสรีประชาธิปไตย (LDP) ซึ่งเป็นพรรคการเมืองเก่าแก่ที่มีแนวคิดอนุรักษนิยม และประสบความสำเร็จมากที่สุดพรรคหนึ่งของโลก รวมทั้งครองเสียงข้างมากในรัฐสภาอย่างต่อเนื่อง มีนโยบายชาตินิยมขวาจัด เน้นเชิดชูสถานะทางจิตวิญญาณของจักรพรรดิ การฟื้นฟูสถานะ และขีดความสามารถทางการทหาร ในช่วงหลังสงครามเย็นมีบทบาทในการเจรจาเพื่อดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตกับเกาหลีเหนือ ต่อมาในปี 1997 ได้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งสมาคมนักการทูตเพื่อช่วยเหลือผู้ถูกลักพาตัวโดยเกาหลีเหนือ และมีความเห็นว่ารัฐบาลญี่ปุ่นควรดำเนินการเรื่องนี้อย่างจริงจัง รวมทั้งเรียกร้องให้เกาหลีเหนือส่งตัวผู้ถูกลักพาตัวกลับญี่ปุ่น แต่เกาหลีเหนือปฏิเสธเรื่องการลักพาตัว⁶⁷

⁶⁷ Beata Bochorodycz and Marcin Socha Karol Zakowski, *Japan's Foreign Policy Making: Central Government Reforms, Decision Making Processes and Diplomacy*, Prime Minister Koizumi's Policy Towards North Korea, (Cham: Springer International Publishing).

ในปี 2002 นายกรัฐมนตรีจุนอิจิโร โคอิซุมิ เยือนกรุงเปียงยาง เพื่อประชุมสุดยอดกับผู้นำคิม จองอิล โดยมีอาเบะ เลขาธิการคณะรัฐมนตรีติดตามไปด้วย ผู้นำเกาหลีเหนือแถลงยอมรับระหว่างประชุมว่า เกาหลีเหนือลักพาตัวชาวญี่ปุ่นไป 13 ราย มีชีวิตอยู่ 5 คน เสียชีวิตแล้ว 8 ราย และได้จัดทำข้อตกลง Japan-DPRK Pyongyang Declaration เพื่อแก้ปัญหาซีปนาวูรและอาวูรนิวเคลียร์ รวมถึงการลักพาตัวชาวญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม เกาหลีเหนือปฏิเสธที่จะให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับจำนวนของชาวญี่ปุ่นที่ถูกลักพาตัว แถลงการณ์ของผู้นำเกาหลีเหนือสร้างความโกรธเคืองแก่ชาวญี่ปุ่น ปัญหาการลักพาตัวกลายเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐบาลญี่ปุ่นใช้ในการเจรจากับเกาหลีเหนือ และทำให้อาเบะมีชื่อเสียงและได้รับความนิยมจากประชาชนจากการผลักดันเรื่องดังกล่าว⁶⁸

ในการประชุมครั้งนี้ญี่ปุ่นเรียกร้องให้เกาหลีเหนือส่งผู้ถูกลักพาตัวทั้ง 5 คนกลับญี่ปุ่น แต่เกาหลีเหนือมีเงื่อนไขว่าญี่ปุ่นต้องส่งผู้ถูกลักพาตัวกลับเกาหลีเหนือภายใน 2 สัปดาห์ ทำให้รัฐบาลไม่มีทางเลือก ต่อมานายชินโซ อาเบะได้แนะนำให้นายกรัฐมนตรีจุนอิจิโร โคอิซุมิ ปฏิเสธการส่งกลับผู้ถูกลักพาตัวและแถลงว่าเป็นการตัดสินใจของรัฐบาลญี่ปุ่น เพราะไม่สามารถเปิดเผยได้ว่าเป็นการตัดสินใจของผู้ถูกลักพาตัวเอง เนื่องจากกังวลเรื่องความปลอดภัยของครอบครัวผู้ถูกลักพาตัว⁶⁹ การกระทำดังกล่าวขัดต่อข้อตกลงของเกาหลีเหนือ สะท้อนให้เห็นว่า อาเบะ มีแนวคิดที่พร้อมเผชิญหน้ากับเกาหลีเหนือ

ต่อมาเกาหลีเหนือยอมรับว่าข้อมูลเกี่ยวกับการเสียชีวิตและใบมรณบัตรของชาวญี่ปุ่นที่เสียชีวิตทั้ง 8 ราย เป็นสิ่งที่เกาหลีเหนือจัดทำขึ้นก่อนการประชุมระหว่างผู้นำทั้งสองประเทศในปี 2002 ด้วยเหตุผลหลายประการ และฝังร่างผู้เสียชีวิต 6 รายไว้ที่สุสาน 3 แห่ง แต่ถูกฝนชะล้างทำลายชิ้นส่วนของผู้เสียชีวิตเกาหลีเหนือจึงส่งชิ้นส่วนที่เหลืออยู่ของผู้เสียชีวิตอีก 2 ราย ให้รัฐบาลญี่ปุ่น แต่ผลการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล (DNA) ปรากฏว่าเป็นบุคคลอื่น⁷⁰ ทำให้อาเบะมองว่าเกาหลีเหนือร้ายกาจคาดเดาไม่ได้

ในปี 2006 อาเบะขึ้นเป็นผู้นำญี่ปุ่นสมัยแรก ก็เดินทางมุ่งมั่นแก้ไขปัญหาประเด็นการลักพาตัวและดำเนินนโยบายแข็งกร้าวต่อเกาหลีเหนือ ในปีเดียวกันเกาหลีเหนือก็ทดสอบอาวุธนิวเคลียร์ครั้งแรกสำเร็จ ผู้นำญี่ปุ่นประณามการกระทำดังกล่าวว่าทำลายสันติภาพ เสถียรภาพและความมั่นคงในภูมิภาค และออกมาตรการลงโทษทางเศรษฐกิจ⁷¹ เมื่อเข้ารับตำแหน่งเป็นสมัยที่ 2 ระหว่างปี 2012-2014

⁶⁸ Aoki, "An Overview of North Korea-Japan Relations."

⁶⁹ Karol Zakowski, *Japan's Foreign Policy Making: Central Government Reforms, Decision Making Processes and Diplomacy*.

⁷⁰ "For the Return of All of the Abductees: Points of Contention with the North Korean Position," Headquarters for the Abduction Issue, Government of Japan, https://www.rachi.go.jp/en/mondaiten_en.pdf.

⁷¹ Gavan McCormack, *Japan and North Korea*

ก็ยังคงดำเนินนโยบายที่แข็งกร้าวต่อเกาหลีเหนือ และให้ความสำคัญกับนโยบายความมั่นคงบนพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ พัฒนาขีดความสามารถในการป้องกันตนเอง เป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ และร่วมมือกับต่างประเทศ รัฐบาลญี่ปุ่นตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 9 ใหม่ ให้สามารถใช้สิทธิป้องกันตนเองร่วมแบบจำกัด และผ่อนคลายมาตรการส่งออกอาวุธ⁷² สะท้อนให้เห็นว่าอาเบะให้ความสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศอย่างมาก การขึ้นมามีอำนาจของคิม จองอึน และการทดสอบขีปนาวุธอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ญี่ปุ่นเผชิญกับความตึงเครียดและภัยคุกคามจากเกาหลีเหนือ ขณะเดียวกัน การขยายอำนาจในภูมิภาคของจีนก็เป็นสิ่งที่ญี่ปุ่นต้องระมัดระวังเช่นกัน

ต่อมาในปี 2017 นายกรัฐมนตรีอาเบะดำรงตำแหน่งเป็นสมัยที่ 3 และประธานาธิบดีทรัมป์ขึ้นเป็นผู้นำสหรัฐฯ ผู้นำญี่ปุ่นมีจุดยืนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางการทหารและความมั่นคงต่อสหรัฐฯ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องรักษาความเป็นพันธมิตรโดยการดำเนินนโยบายที่สอดคล้องกับสหรัฐฯ และในปีเดียวกันนี้เกาหลีเหนือก็ทดสอบขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์หลายครั้ง การแสดงออกที่ก้าวร้าวของเกาหลีเหนือไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับญี่ปุ่น เนื่องจากญี่ปุ่นตกเป็นเป้าหมายของขีปนาวุธและเผชิญกับสภาวะดังกล่าวมานานแล้ว ซึ่งญี่ปุ่นเองก็ต้องการให้คาบสมุทรเกาหลีเกิดสันติภาพและปราศจากอาวุธนิวเคลียร์ พฤติกรรมของเกาหลีเหนือสร้างความกังวลแก่ญี่ปุ่นจนถึงขั้นแจ้งเตือนประชาชนในบางพื้นที่ให้อพยพเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นญี่ปุ่นจึงสนับสนุน มาตรการกีดกันสูงสุดของทรัมป์ เนื่องจากญี่ปุ่นไม่อาจละเลยสหรัฐฯ เพราะมองว่าภัยคุกคามความมั่นคงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีแนวโน้มลุกลาม รวมทั้งปัญหานิวเคลียร์และขีปนาวุธข้ามทวีป ซึ่งญี่ปุ่นตระหนักดีว่าความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับญี่ปุ่นส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองภายใน ท้าทายของเกาหลีเหนือ รวมทั้งประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หากสหรัฐฯ กับญี่ปุ่นมีปัญหา ก็เป็นการเปิดโอกาสให้ตัวแสดงอื่น ๆ กระทำการที่อาจทำลายสถานะของดุลอำนาจที่มีอยู่ (status quo) และอาเบะก็ต้องการยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐฯ ในสมัยทรัมป์ให้ดีขึ้น⁷³

แต่ในปี 2018 ท้าทายของสหรัฐฯ ต่อเกาหลีเหนือเกิดการเปลี่ยนแปลงจากความตึงเครียดและการดำเนินนโยบายแข็งกร้าวสู่การเจรจาทางการทูตในการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ กับเกาหลีเหนือ ท้าทายที่เปลี่ยนไปของสหรัฐฯ จึงสร้างความตกใจให้กับญี่ปุ่น อาเบะเห็นด้วยกับการปลดอาวุธนิวเคลียร์

The Long and Twisted Path towards Normalcy, US-Korea Institute at SAIS (2008),

<http://www.jstor.org/stable/resrep11131>.

⁷² Alexandra Sakaki, "Japan's Security Policy: A Shift in Direction under Abe?," (2015), https://www.swp-berlin.org/publications/products/research_papers/2015_RP02_skk.pdf.

⁷³ จุฑามณี สามัคคีนิชย์, "นโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาต่อญี่ปุ่นในสมัยประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์: ความต่อเนื่องหรือความเปลี่ยนแปลง," วารสารญี่ปุ่นศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 37, no. 2 (2020).

แต่ไม่เห็นด้วยต่อการเจรจากับเกาหลีเหนือ ทั้งนี้ ผู้นำญี่ปุ่นก็เคารพการตัดสินใจของสหรัฐฯ เนื่องจากยังต้องพึ่งพาความช่วยเหลือด้านความมั่นคงและการทหารจากสหรัฐฯ

นอกจากนายกรัฐมนตรีอาเบะแล้ว สมาชิกรัฐบาล ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย และนักวิชาการก็ไม่เห็นด้วยกับการเจรจา และมองว่าการเจรจาระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือไม่ประสบความสำเร็จ เกาหลีเหนือเพียงแค่ออกโอกาสนี้ในการสร้างตัวตนในเวทีระหว่างประเทศ ซึ่งพลเรือเอกโยจิ โคดะ อดีตผู้บัญชาการกองกำลังป้องกันตนเองทางทะเลของญี่ปุ่นและนักวิจัยศูนย์จีนศึกษา Fairbank มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดเห็นว่า แลกเปลี่ยนระหว่าง ทรัมป์และคิมไม่มีสิ่งใหม่ที่เป็นรูปธรรมและไม่คิดว่าสหรัฐฯ ประสบความสำเร็จในการเจรจา “หนึ่งในประเด็นสำคัญที่ทรัมป์และที่ปรึกษาของเขากล่าวไว้คือ สหรัฐฯ จะไม่ทำผิดซ้ำรอยจากข้อตกลงครั้งก่อน แต่จากการอ่านเอกสารนี้ผมไม่คิดว่าสหรัฐฯ จะประสบความสำเร็จ”⁷⁴

การเจรจาอย่างรวดเร็วเพื่อให้เกาหลีเหนือปลดอาวุธนิวเคลียร์นั้นเป็นไปได้ยาก การเจรจาระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาและความเชื่อใจมากกว่านี้ โดยฮิโตชิ ทานากะ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น และผู้ร่วมคณะเจรจาของนายกรัฐมนตรี โคอิซุมิในการประชุมสุดยอดกับผู้นำคิม จองอิล เมื่อปี 2002 วิเคราะห์ว่า มีเงื่อนไข 3 ประการที่ทำให้การประชุมสุดยอดระหว่างทรัมป์และคิมประสบความสำเร็จ ได้แก่⁷⁵

ประการที่หนึ่ง ต้องมีมาตรการสร้างความเชื่อมั่นเพื่อเอาชนะความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ-เกาหลีเหนือ ควรมีกระบวนการที่ช่วยลดความหวาดระแวงและมีกระบวนการเจรจาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นระหว่างทั้งสองฝ่าย เกาหลีเหนือต้องประกาศต่อสาธารณชนอย่างชัดเจนว่าจะยุติการทดสอบขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ และจัดตั้งสำนักงานประสานงานระหว่างสหรัฐฯ ญี่ปุ่น และเกาหลีเหนือ

ประการที่สอง การเจรจาต้องมุ่งเน้นไปที่การกำหนดแผนงานคู่ขนานที่วางแนวทางที่ละขั้นตอนสำหรับการปลดอาวุธนิวเคลียร์ และจัดตั้งระบอบสันติภาพถาวรในคาบสมุทรเกาหลี ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะช่วยให้การดำเนินการประสบความสำเร็จ เพราะข้อตกลงที่ผ่านมาไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากขาดแนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจน การนำแผนปลดอาวุธนิวเคลียร์และสนธิสัญญาสันติภาพไปปฏิบัติควบคู่กันจะทำให้เอาชนะความขัดแย้งที่เกาหลีเหนือกล่าวว่าการปลดอาวุธนิวเคลียร์จะนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเหมือนลิเบีย ขณะที่สหรัฐฯ ก็กังวลเรื่องการต่อรองเพื่อยกเลิกมาตรการลงโทษ

⁷⁴ Sieg, "Trump-Kim summit pleases China, while Japan puts on brave face."

⁷⁵ ANU Editorial Board, "North Korea a year after the Singapore summit," (July 1 2019), <https://www.eastasiaforum.org/2019/07/01/north-korea-a-year-after-the-singapore-summit/>.

ประการที่สาม กระบวนการเจรจาควรเป็นแบบพหุภาคีโดยใช้กลไกการเจรจาหกฝ่าย (Six-Party Talks) เนื่องจากข้อตกลงส่งผลอย่างยั่งยืนในระยะยาวหากทุกประเทศในภูมิภาคร่วมมือกัน ความช่วยเหลือระหว่างประเทศเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจเกาหลีเหนือหลังจากปลดอาวุธนิวเคลียร์ต้องเป็นเงินทุนที่ไม่สามารถระดมได้ง่ายจากประเทศใดประเทศหนึ่ง

ทุกฝ่ายต้องปฏิบัติตามกระบวนการระยะยาวเพื่อบรรลุข้อตกลงกับเกาหลีเหนือ ไม่มีทางลัด ในสถานการณ์ที่ซับซ้อนเพื่อเปลี่ยนภูมิทัศน์ด้านความมั่นคงในภูมิภาค นอกจากนี้ อเล็กซานดรา เบล ผู้เชี่ยวชาญด้านการควบคุมและลดอาวุธมองว่า การทูตแบบดั้งเดิมเป็นวิธีเดียวที่จะทำให้คาบสมุทร เกาหลีมีความมั่นคงปลอดภัย⁷⁶

จากท่าทีของสหรัฐฯ ทำให้ญี่ปุ่นกังวลถึงผลกระทบต่อกลไกการป้องปราม (deterrence) เนื่องจากสามารถช่วยทำให้รักษาดุลยภาพแห่งอำนาจ และถ่วงดุลอำนาจกับจีนและเกาหลีเหนือซึ่งเป็น ภัยคุกคามของญี่ปุ่น การป้องปราม คือ ความพยายามยับยั้งฝ่ายตรงข้ามไม่ให้กล้าเปิดฉากทำร้าย ตั้งแต่ต้นหรือทำสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การละเมิดกฎเกณฑ์หรือเปลี่ยนแปลงระเบียบที่เป็นอยู่ โดยใช้กำลัง อีกนัยหนึ่ง คือ การขู่ไม่ให้คิดกระทำ โดยใช้จิตวิทยาให้เชื่อว่าเราเข้มแข็งพอที่จะต่อสู้ และต้านทานการรุกราน รวมทั้งการกระทำที่บ่มบ่ามของฝ่ายตรงข้ามได้ และทำให้ฝ่ายตรงข้ามคิดว่า จะไม่มีวันชนะ จะสูญเสียมากกว่าที่จะได้ รวมทั้งอาจถูกโจมตีได้กลับจนยับเยินอีกด้วย สิ่งที่สำคัญ อีกประการในจิตวิทยาการป้องปราม คือ การส่งสัญญาณความเอาจริงว่าจะระดมสรรพกำลังมาถล่ม ฝ่ายตรงข้ามหากละเมิดผลประโยชน์สำคัญของเราหรือของมิตรประเทศ ซึ่งหมายถึงการสื่อสารให้เห็น ความเด็ดเดี่ยวให้ฝ่ายตรงข้ามยำเกรง การขีดเส้นอย่าไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามล้ำเส้น โดยชี้ว่าเป็นประเด็น ความเป็นความตายคือหนึ่งในแนวทางป้องปราม แต่การข่มขู่ฝ่ายตรงข้ามให้ได้ผลนั้นต้องมีคุณสมบัติ น่าเชื่อถือ (credibility) ประกอบด้วย⁷⁷

ความไม่น่าเชื่อถือเป็นอุปสรรคใหญ่ในการป้องปรามฝ่ายตรงข้าม ดังนั้นเมื่อมหาอำนาจผู้ดูแล ระเบียบอย่างสหรัฐฯ แสดงความโลเลออกมาย่อมส่งผลเสียหายต่อการป้องปราม และลดทอน ประสิทธิภาพในการปกป้องผลประโยชน์และหลักคุณค่าที่สหรัฐฯ ตอกย้ำ และฝ่ายตรงข้ามก็จะ ไม่สนใจคำขู่อีกต่อไป ทั้งนี้ กลไกป้องปรามของญี่ปุ่นขึ้นอยู่กับสหรัฐฯ ซึ่งอิงอยู่กับศักยภาพจุดจบ และคำมั่นสัญญา (commitment) ของสหรัฐฯ ที่จะปกป้องญี่ปุ่น ทำให้เกิดความคาดหวังต่อสหรัฐฯ คือ ญี่ปุ่นต้องการให้สหรัฐฯ ย้ำอย่างสม่ำเสมอถึงความเหนียวแน่นและความสำคัญของระบบพันธมิตร กับญี่ปุ่น และแสดงให้เห็นว่าจะไม่ทอดทิ้งกัน พร้อมกันนั้นญี่ปุ่นก็หวังว่าสหรัฐฯ จะปฏิบัติตัวให้สอดคล้อง กับการรักษาผลประโยชน์ของพันธมิตร ทั้งแบบทวีและพหุภาคี เพื่อเน้นย้ำว่าสหรัฐฯ จะยืนหยัด

⁷⁶ Editorial Board, "North Korea a year after the Singapore summit."

⁷⁷ ชีวินท์ สุพทธิกุล, "โตเกียวเสียขวัญ เมื่อเสียงปืนสนั่นฟ้ายูเครน," (15 มีนาคม 2022), <https://www.the101.world/japan-ukraine-russia-2022/>.

เคียงข้างพันธมิตรเสมอไม่ว่ากรณีใด แต่ท่าทีของสหรัฐฯ ต่อเกาหลีเหนือกลับสั่นคลอนกลไกป้องปรามของญี่ปุ่นที่นายกรัฐมนตรีริอากะเบะมุงุใช้นโยบายเชิงรุก (pro-active) เพิ่มบทบาทความมั่นคงร่วมกับสหรัฐฯ เพื่อถ่วงดุลและป้องปรามภัยคุกคามจากจีนและเกาหลีเหนือ แต่ประธานาธิบดีทรัมป์กลับมีท่าทีลังเลต่อการรักษาพันธมิตร⁷⁸

การเข้าหาเกาหลีเหนือของสหรัฐฯ จึงทำให้กักร่อนความเชื่อถือของญี่ปุ่นต่อกลไกป้องปรามบนฐานพันธมิตรกับสหรัฐฯ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศที่ญี่ปุ่นให้ความสำคัญ เพื่อความปลอดภัยของชาติและธำรงเสถียรภาพของระเบียบในภูมิภาคเอเชีย (regional order) ที่ญี่ปุ่นมีผลประโยชน์ผูกพันอยู่ ดังนั้น การกระทำของสหรัฐฯ จึงเป็นการลดทอดคุณค่าของระบบพันธมิตรระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐฯ และทำให้ญี่ปุ่นหวาดระแวงเกาหลีเหนือมากขึ้น เพราะหากข้อตกลงระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือบรรลุผลสำเร็จ เกาหลีเหนือก็อาจเบี่ยงเบนเป้าหมายในการโจมตีมาที่ญี่ปุ่น

นอกจากภัยคุกคามจากเกาหลีเหนือ ญี่ปุ่นก็เผชิญกับการขยายอิทธิพลของจีนจากการดำเนินนโยบายและการใช้ soft power ทั้งทางด้านการศึกษาต่างประเทศ ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม เช่น โครงการความร่วมมือสายแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) การให้ความช่วยเหลือด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณสุขโลก การเผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมผ่านสถาบันขงจื่อ อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระเบียบในภูมิภาค และการมีอำนาจมากขึ้นก็ทำให้จีนมีบทบาทนำในภูมิภาค

ถึงแม้ว่าสหรัฐฯ ยังคงมีบทบาทสำคัญในภูมิภาค แต่จีนก็ได้กลายเป็นมหาอำนาจที่มีอิทธิพลต่อกิจการต่าง ๆ ในภูมิภาค จีนจึงกังวลเกี่ยวกับการธำรงรักษาสันติภาพ เสถียรภาพ และความเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาค รวมทั้งบูรณภาพแห่งดินแดนและอำนาจอธิปไตยของตน เนื่องจากจีนประสบกับการรุกรานจากต่างชาติและต้องต่อสู้เพื่อเอกราชมากกว่าร้อยปี จนปัจจุบันจีนแผ่นดินใหญ่และไต้หวันยังไม่สามารถรวมประเทศได้ และมองว่าสหรัฐฯ แทรกแซงกิจการภายในของตน จีนจึงมีความอ่อนไหวต่อประเด็นนี้และยืนยันที่จะไม่ยอมให้เกิดการยุบการละเมิดอำนาจอธิปไตย สิทธิ และผลประโยชน์ จีนเห็นวาระระบบพันธมิตรที่มีสหรัฐฯ เป็นผู้นำเป็นสิ่งที่ต่อต้านการเติบโตของจีน ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ระบบพันธมิตรของสหรัฐฯ มุ่งเป้าไปที่จีนอย่างมาก และเห็นว่าจนทำให้เกิดความไม่ลงรอยระหว่างจีนและพันธมิตรสหรัฐฯ⁷⁹ โดยเฉพาะประเด็นข้อพิพาทดินแดน เช่น ข้อพิพาทบริเวณหมู่เกาะเซ็นกากุ (Senkaku)/เตียวหยู (Diaoyu) ข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ ข้อพิพาทกรณีไต้หวัน

การขยายแสนยานุภาพทางทหารของจีนก็สร้างความหวั่นเกรงให้แก่ญี่ปุ่นเช่นเดียวกัน เนื่องจากญี่ปุ่นมีกำลังป้องกันแบบตั้งรับ (defensive force) ที่แม้มีความได้เปรียบทางเทคโนโลยีแต่ก็

⁷⁸ สุพทฤกุล, "โตเกียวเสียขวัญ เมื่อเสียงปืนสนั่นฟ้ายูเครน."

⁷⁹ กุลนันท์ คันธิก, การแข่งขันทางยุทธศาสตร์ในเอเชีย, ed. สุรชาติ บำรุงสุข (กรุงเทพฯ: โครงการความมั่นคงศึกษา, 2019).

มีข้อจำกัดจากการขาดอาวุธโจมตีกลับ ญี่ปุ่นจึงพึ่งพาทองทัพสหรัฐฯ เพื่อให้สามารถข่มขู่และยับยั้งฝ่ายตรงข้ามได้มากขึ้น และเสริมกำลังตั้งรับด้วยการชูว่าพันธมิตรจะร่วมกันตอบโต้กลับหากฝ่ายใดมีการมีสนธิสัญญาพันธมิตรทำให้สหรัฐฯ รับบทเป็นผู้คุ้มกัน โดยใช้แสนยานุภาพนิวเคลียร์และกองกำลังทั่วไปมาเสริมศักยภาพในการป้องปรามแบบจำกัดที่ญี่ปุ่นมี และเรียกแนวทางช่วยป้องปรามให้แก่พันธมิตรเช่นนี้ว่าการป้องปรามแบบขยาย (extended deterrent)⁸⁰ ดังนั้น ท่าทีที่ไม่แน่นอนของสหรัฐฯ ย่อมส่งผลกระทบต่อกลไกเหล่านี้และทำให้ญี่ปุ่นเผชิญความเสี่ยงในการป้องกันตนเอง นอกจากญี่ปุ่นแล้ว ประเทศพันธมิตรในภูมิภาคก็อยู่ในสถานะเสี่ยงเช่นกันเนื่องจากอยู่ในระเบียบภูมิภาคเดียวกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การเข้าหาเกาหลีเหนือของสหรัฐฯ ทำให้ญี่ปุ่นรู้สึกหวาดระแวงและกังวลถึงผลกระทบต่อระบบพันธมิตรระหว่างทั้งสองประเทศ และกระทบต่อกลไกการป้องปรามที่มีประสิทธิภาพลดลง จนอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงและเสถียรภาพภายในของญี่ปุ่นในการป้องปรามภัยคุกคาม โดยที่ผ่านมารัฐบาลญี่ปุ่นมีประสบการณ์เจ็บจากกับเกาหลีเหนือหลายครั้ง ทั้งการเจรจาแบบทวิภาคีและพหุภาคีแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ประกอบกับประสบการณ์ในการทำงานด้านแก้ไขปัญหาลักพาตัวชาวญี่ปุ่นที่นายกรัฐมนตรีอาเบะและพรรค LDP มีส่วนร่วม ก็เป็นสิ่งที่ทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นต่อต้าน หวาดระแวง และไม่ไว้วางใจเกาหลีเหนือ เนื่องจากการกระทำของเกาหลีเหนือขาดความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ การทดสอบขีปนาวุธของเกาหลีเหนือที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้ญี่ปุ่นต้องออกมาตรการลงโทษ และเปลี่ยนจากการเจรจาเป็นการดำเนินนโยบายกดดันเกาหลีเหนือ รวมทั้งอุดมการณ์ทางการเมืองแบบอนุรักษ์นิยมของพรรค LDP ก็มีส่วนทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นดำเนินนโยบายแข็งกร้าวต่อเกาหลีเหนือ และให้ความสำคัญกับประเด็นความมั่นคงของชาติ รวมทั้งความปลอดภัยของประชาชน และเชื่อว่าไม่สามารถใช้การเจรจาเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมเกาหลีเหนือได้จากเหตุผลที่กล่าวมาในข้างต้น จึงทำให้ญี่ปุ่นมีท่าทีไม่เห็นด้วยกับการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ ระหว่างปี 2018-2019

⁸⁰ สุพพธิกุล, "โตเกียวเสียขวัญ เมื่อเสียงปืนสนั่นฟ้ายูเครน."

สรุป

เกาหลีเหนือพัฒนาขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์และเสริมสร้างความเข้มแข็งทางทหาร เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงแห่งชาติ และเพื่อต่อรองทั้งทางด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ รวมทั้ง ป้องกันภัยคุกคามจากมหาอำนาจ เนื่องจากเศรษฐกิจของเกาหลีเหนืออยู่ในสภาวะตกต่ำมาอย่าง ยาวนาน และประสพภาวะอดอยากนับตั้งแต่สหภาพโซเวียตล่มสลาย อีกนัยหนึ่งก็เพื่อแสดงให้เห็น ประชาชนเห็นความเข้มแข็ง ศรัทธาเคารพผู้นำ และเชื่อมั่นในปรัชญาการพึ่งพาตนเอง หรือ จูเซ รวมทั้งป้องกันไม่ให้ชาวเกาหลีเหนือหลบหนีออกนอกประเทศ เกาหลีเหนือค่อย ๆ พัฒนาและทดสอบ ขีปนาวุธของตนเองจนประสบความสำเร็จในการทดสอบอาวุธนิวเคลียร์ครั้งแรกเมื่อปี 2006 ทำให้ ประชาคมระหว่างประเทศหวั่นเกรงภัยคุกคามจากเกาหลีเหนือ นานาชาติประณามการกระทำดังกล่าว และคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติก็มีมติลงโทษเกาหลีเหนือ

หลักจากคิม จองอึน ขึ้นมาเป็นผู้นำเกาหลีเหนือ การพัฒนาขีดความสามารถทางทหาร และอาวุธนิวเคลียร์ก็ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ภายใต้การปกครองของคิม จองอึน เกาหลีเหนือประสบความสำเร็จในการทดสอบขีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์มากที่สุดในประวัติศาสตร์ และในปี 2017 เกาหลีเหนือสามารถพัฒนาขีปนาวุธข้ามทวีปที่มีระยะโฉบถึงแผ่นดินใหญ่ของสหรัฐฯ ประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ ผู้นำสหรัฐฯ ประณามการกระทำของเกาหลีเหนือและใช้มาตรการกดดันสูงสุด ด้านเกาหลีเหนือก็ตอบโต้กลับ จนเกิดเป็นสงครามน้ำลายและส่งผลให้สถานการณ์ตึงเครียด และทั่วโลก ต่างกังวลต่อการเผชิญหน้าทางทหารระหว่างทั้งสองชาติ สหรัฐฯ และคณะมนตรีความมั่นคง แห่งสหประชาชาติเพิ่มมาตรการลงโทษเกาหลีเหนือ และเรียกร้องให้เกาหลีเหนือหยุดพฤติกรรม ที่ก้าวร้าว เกาหลีเหนือจึงเผชิญกับสภาวะกดดันเนื่องจากมาตรการลงโทษที่ส่งผลกระทบต่อ การค้า การเงิน และเศรษฐกิจ

ในปี 2018 สหรัฐฯ ปรับเปลี่ยนท่าทีต่อเกาหลีเหนือและตอบรับเข้าร่วมการประชุมสุดยอด กับผู้คิม เพื่อเจรจาเกี่ยวกับการปลดอาวุธนิวเคลียร์และการยกเลิกมาตรการลงโทษเกาหลีเหนือ เมื่อนายกรัฐมนตรีชินโซ อาเบะทราบว่าผู้นำสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือมีแผนเจรจากัน ก็มีท่าทีไม่เห็นด้วย กับการจัดประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ เนื่องจากมีประสบการณ์ในการเจรจากับ เกาหลีเหนือมาก่อนทรัมป์ แต่ก็ไม่อาจขัดต่อความมุ่งมั่นในการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหานิวเคลียร์ของสหรัฐฯ เนื่องจากสหรัฐฯ เป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิด ผู้นำญี่ปุ่นเชื่อว่าเกาหลีเหนือไม่อ่อนข้อและปฏิบัติตามข้อเสนอ ของสหรัฐฯ ในการยุติโครงการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการต่อรองกับสหรัฐฯ เพื่อสร้างบรรทัดฐานแห่งความเท่าเทียม อาเบะได้เดินทางไปพบ ทรัมป์เพื่อหารือประเด็นการพูดคุย กับผู้นำเกาหลีเหนือ และขอให้ผู้นำสหรัฐฯ ช่วยยับยั้งประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับญี่ปุ่น ได้แก่

ประเด็นการทดสอบซีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ และปัญหาการลักพาตัวชาวญี่ปุ่น ไปประสานงานกับเกาหลีเหนือด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสหรัฐฯ เปลี่ยนแปลงท่าทีไปแต่ญี่ปุ่นยังคงดำเนินนโยบายที่แข็งกร้าวต่อเกาหลีเหนือเช่นเดิม และมองว่าเกาหลีเหนือเป็นภัยคุกคามที่ญี่ปุ่นต้องเฝ้าระวัง

ขณะเดียวกันสมาชิกรัฐบาลและนักวิชาการก็ไม่เห็นด้วยกับท่าทีของสหรัฐฯ ต่อเกาหลีเหนือ เนื่องจากมองว่า ญี่ปุ่นถูกสหรัฐฯ ลดทอนความสำคัญและถูกกีดกันจากการเจรจา ทั้ง ๆ ที่ญี่ปุ่นเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการทดสอบซีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ ท่าทีของสหรัฐฯ ทำให้ญี่ปุ่นกังวลถึงผลกระทบต่อกลไกการป้องปราม เนื่องจากสามารถช่วยทำให้รักษาดุลยภาพแห่งอำนาจ และถ่วงดุลอำนาจกับจีนและเกาหลีเหนือที่เป็นภัยคุกคามของญี่ปุ่น

นอกจากนี้ ญี่ปุ่นก็มองว่าการเจรจาระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือไม่มีประเด็นใหม่ที่แตกต่างกันจากอดีต จากแถลงการณ์ที่ทั้งสองฝ่ายจัดทำขึ้นนั้นเป็นข้อตกลงที่ไม่เป็นรูปธรรมการที่สหรัฐฯ เร่งรัดกระบวนการเจรจาเพื่อให้เกาหลีเหนือยุติโครงการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ ทำให้สหรัฐฯ และเกาหลีเหนือต่างหวาดระแวงซึ่งกันและกัน ส่งผลให้การเจรจาไม่ประสบความสำเร็จ เพราะกระบวนการเจรจาคควรเกิดจากความไว้วางใจและต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างความไว้วางซึ่งกันและกัน ต้องมีแผนงานที่ชัดเจน ควรใช้กระบวนการเจรจาแบบพหุภาคีเพื่อให้ประเทศในภูมิภาคมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่การปลดอาวุธนิวเคลียร์และสร้างสันติภาพในคาบสมุทรเกาหลี

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ญี่ปุ่นไม่เห็นด้วยกับการเจรจา คือ การรับรู้ของรัฐบาลและสังคมญี่ปุ่นที่มีต่อเกาหลีเหนือ รวมทั้งแนวคิดแบบอนุรักษนิยมของพรรค LDP ที่มีจุดยืนในการรักษาความมั่นคงของชาติและประชาชนก็เป็นสิ่งที่ทำให้ญี่ปุ่นมีท่าทีไม่เห็นด้วยกับการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ โดยญี่ปุ่นมองว่าเกาหลีเหนือเจ้าเล่ห์และไว้วางใจไม่ได้ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะอาเบะและพรรค LDP มีประสบการณ์ทำงานแก้ไขปัญหาการลักพาตัวชาวญี่ปุ่นโดยเกาหลีเหนือมาตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1980 และมุ่งมั่นเรียกร้องให้เกาหลีเหนือแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ก็ไม่ได้รับความร่วมมือจากเกาหลีเหนือแสดงพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจทั้งการปลอมแปลงเอกสารและอำพรางการเสียชีวิตของชาวญี่ปุ่นที่ถูกลักพาตัวไป และไม่มีวี่แวงของการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง

นอกจากนี้พฤติกรรมที่ยั่วยุและเป็นภัยคุกคามต่อญี่ปุ่น รวมทั้งการทดสอบซีปนาวุธและอาวุธนิวเคลียร์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ ทำให้ญี่ปุ่นดำเนินนโยบายแข็งกร้าวต่อเกาหลีเหนือและใช้มาตรการลงโทษเพื่อกดดันให้เกาหลีเหนือยุติการกระทำดังกล่าว ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงจุดยืนที่หนักแน่นของญี่ปุ่น ขณะเดียวกันการตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 9 ใหม่ เพื่อรองรับการพัฒนาขีดความสามารถในการป้องกันตนเอง และให้ความสำคัญต่อความร่วมมือกับนานาชาติเพื่อรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงปลอดภัยของประเทศและพลเรือนชาวญี่ปุ่น ก็สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดอนุรักษนิยมของรัฐบาลญี่ปุ่น

นอกจากนี้ ท่าทีที่ไม่แน่นอนของสหรัฐฯ ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้ญี่ปุ่นไม่เห็นด้วยกับการประชุมสุดยอดผู้นำสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ เนื่องจากญี่ปุ่นเกิดความหวาดระแวงไม่มั่นใจในระบบพันธมิตรญี่ปุ่นกับสหรัฐฯ โดยกังวลว่าจะกระทบต่อกลไกการป้องปราม เพราะญี่ปุ่นใช้กลไกดังกล่าว ป้องกันภัยคุกคามโดยเฉพาะจากจีนและเกาหลีเหนือ การเข้าหาเกาหลีเหนือของสหรัฐฯ จึงทำให้เกิดกร่อนความเชื่อถือของญี่ปุ่นต่อกลไกป้องปรามบนฐานพันธมิตรกับสหรัฐฯ ซึ่งญี่ปุ่นให้ความสำคัญ เพราะเป็นยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศ ท่าทีที่เปลี่ยนแปลงไปเปลี่ยนมาของสหรัฐฯ ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ ซึ่งถือเป็นอุปสรรคใหญ่ในการป้องปรามฝ่ายตรงข้าม และส่งผลกระทบต่อระเบียบในภูมิภาค ดังนั้น การกระทำของสหรัฐฯ จึงเป็นการลดทอดคุณค่าของระบบพันธมิตรระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐฯ ที่สหรัฐฯ ได้ให้คำมั่นว่าจะปกป้องญี่ปุ่น ทำให้ญี่ปุ่นหวาดระแวง เกาหลีเหนือมากขึ้น เพราะหากข้อตกลงระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือบรรลุผลสำเร็จ เกาหลีเหนือก็อาจเบี่ยงเบนเป้าหมายในการโจมตีมาที่ญี่ปุ่น

ดังนั้น ญี่ปุ่นจึงมีท่าทีไม่เห็นด้วยกับการประชุมสุดยอดระหว่างสหรัฐฯ และเกาหลีเหนือ ระหว่างปี 2018-2019 และคิดว่า การเจรจาไม่ส่งผลให้เกาหลีเหนือปลดอาวุธนิวเคลียร์ซึ่งเป็นหลักประกันความมั่นคงแห่งชาติของเกาหลีเหนือ

บรรณานุกรม

- Ahn, Mun Suk. "What Is the Root Cause of the North Korean Nuclear Program?". *Asian Affairs* 38, no. 4 (2011): 175-87. <http://www.jstor.org/stable/23526518>.
- Aoki, Naoko. "An Overview of North Korea-Japan Relations." (2022).
https://www.ncnk.org/resources/briefing-papers/all-briefing-papers/overview-north-korea-japan-relations#footnote19_qq75htz.
- Berlinger, Steve Almasly and Joshua. "North Korea Calls Ballistic Missile Test-Fire a Success." February 13 2017. <https://www.cnn.com/2017/02/11/asia/north-korea-missile>.
- Bruton, F. Brinley. "South Korea, Japan Back Trump's Decision to Walk Away from Nuclear Summit with Kim." February 28 2019.
<https://www.nbcnews.com/news/world/south-korea-japan-back-trump-s-decision-walk-away-nuclear-n977551>.
- Cillizza, Chris. "There Are Very High, Very Scary Stakes in the Trump-Kim Faceoff." March 8 2018. <https://www.cnn.com/2018/03/08/politics/trump-kim-jong-un-analysis>.
- Defense of Japan 2019*. Ministry of Defense of Japan, 2019.
https://www.mod.go.jp/en/publ/w_paper/wp2019/pdf/DOJ2019_Full.pdf.
- Diplomatic Bluebook 2019: Japanese Diplomacy and International Situation in 2019*. Ministry of Foreign Affairs of Japan, October 2019, 2019.
<https://www.mofa.go.jp/files/000527162.pdf>.
- Editorial Board, ANU. "North Korea a Year after the Singapore Summit." (July 1 2019).
<https://www.eastasiaforum.org/2019/07/01/north-korea-a-year-after-the-singapore-summit/>.
- . "Trump–Kim Summit Puts Trust before the Process." (June 18 2018).
<https://www.eastasiaforum.org/2018/06/18/trump-kim-summit-puts-trust-before-the-process/>.
- Falk, Pamela. "U.N. Security Council Calls Emergency Meeting after Latest N. Korea Nuke Test." September 3 2017. <https://www.cbsnews.com/news/united-nations-security-council-north-korea-emergency-meeting-hydrogen-bomb/>.

"For the Return of All of the Abductees: Points of Contention with the North Korean Position." Headquarters for the Abduction Issue, Government of Japan, https://www.rachi.go.jp/en/mondaiten_en.pdf.

Gilboa, Eytan. *The Trump-Kim Jong-Un Summit Nuclear Disarmament for Regime Survival?* Begin-Sadat Center for Strategic Studies (2018). <http://www.jstor.org/stable/resrep16951>.

Grieco, Kelly A. "Assessing the Singapore Summit—Two Years Later." *Strategic Studies Quarterly* 14, no. 3 (2020): 12-21. <https://www.jstor.org/stable/26937409>.

Griffiths, James. "Abe Faces Awkward Trump Summit on North Korea Amid Plummeting Support in Japan." April 17 2018. <https://www.cnn.com/2018/04/16/asia/japan-trump-north-korea-intl>.

———. "Japan Seeking Own North Korea Summit as Abe Risks Being Left Out." March 29 2018. <https://www.cnn.com/2018/03/29/asia/japan-north-korea-summit-intl>.

Herb, Barbara Starr and Jeremy. "Us: North Korea Launched New Kind of Missile." July 5 2017. <https://www.cnn.com/2017/07/05/politics/us-north-korea-launched-new-missile>.

Hiraiwa, Shuji. "Japan's Policy on North Korea: Four Motives and Three Factors." *Journal of Contemporary East Asia Studies* 9, no. 1 (2020): 1-17.

"The Inter-Korean Summit (Statement by Foreign Minister Taro Kono)." Ministry of Foreign Affairs of Japan, Updated April 27, 2018, https://www.mofa.go.jp/press/release/press4e_002016.html.

"Japan's Abe, Trump Agree to Keep up Pressure on North Korea." February 15 2018. <https://www.reuters.com/article/us-northkorea-missiles-japan-usa/japans-abe-trump-agree-to-keep-up-pressure-on-north-korea-idUSKCN1FZ07J>.

"North Korea's First Nuclear Test." 2006, <https://www.johnstonsarchive.net/nuclear/dprk-ntest.html>.

"Joint Statement of President Trump and Chairman Kim Jong Un at the Singapore Summit." U.S. Embassy & Consulate in Thailand, <https://th.usembassy.gov/joint-statement-president-donald-j-trump-united-states-america-chairman-kim-jong-un-democratic-peoples-republic-korea-singapore-summit/>.

Kakutani, Yuichiro. "Shinzo Abe's North Korea Dilemma." 2018.

<https://thediplomat.com/2018/07/shinzo-abes-north-korea-dilemma/>.

Karol Zakowski, Beata Bochorodycz and Marcin Socha. *Japan's Foreign Policy Making: Central Government Reforms, Decision Making Processes and Diplomacy*. Prime Minister Koizumi's Policy Towards North Korea. Cham: Springer International Publishing.

Kim, Chong Woo, and Samir Puri. *Beyond the 2017 North Korea Crisis Deterrence and Containment*. Asan Institute for Policy Studies (2017).

<http://www.jstor.org/stable/resrep08093>.

Kwon, Joshua Berlinger and Jake. "Hopes for Third Trump-Kim Summit Revived Despite Pyongyang Criticism." June 26 2019.

<https://www.cnn.com/2019/06/26/asia/north-korea-us-intl-hnk>.

Malloy, Kevin Liptak and Allie. "Trump Tweets Kim Jong Un an Invitation to 'Shake His Hand' at Dmz." June 29 2019.

<https://www.cnn.com/2019/06/28/politics/donald-trump-kim-jong-un-dmz>.

McCormack, Gavan. *Japan and North Korea the Long and Twisted Path Towards Normalcy*. US-Korea Institute at SAIS (2008).

<http://www.jstor.org/stable/resrep11131>.

McKirdy, Jeremy Diamond and Euan. "Trump Accepts Offer to Meet Kim Jong Un." March 9 2018. <https://www.cnn.com/2018/03/08/politics/donald-trump-kim-jong-un>.

"Measures Taken by the Government of Japan against North Korea. Ministry of Foreign Affairs of Japan." Ministry of Foreign Affairs of Japan,

https://www.mofa.go.jp/a_o/na/kp/page4e_000377.html.

"Missile Defense Project, "North Korean Missile Launches & Nuclear Tests: 1984 - Present." Center for Strategic and International Studies, Updated June 1, 2023,

<https://missilethreat.csis.org/north-korea-missile-launches-1984-present/>.

"North Korea's Kim Jong-Un Issues Threats and Olive Branch." January 1 2018.

<https://www.bbc.com/news/world-asia-42531574>.

"North Korea Crisis." Center for Prevention Action, Updated May 22, 2022,

<https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/north-korea-crisis#Concerns-1>.

"North Korea Says New Missile Puts All of Us in Striking Range." November 29 2017.

<https://www.bbc.com/news/world-asia-42162462>.

O'Connor, Johan Ahlander and Philip. "North Korea Breaks Off Nuclear Talks with U.S. In Sweden." October 5 2019. <https://www.reuters.com/article/us-northkorea-usa-sweden/north-korea-breaks-off-nuclear-talks-with-u-s-in-sweden-idUSKCN1WK074>.

O'Connor, Tom. "North Korea's Latest Nuclear Bomb Is Stronger Than All Its Previous Combined." September 5 2017. <https://www.newsweek.com/north-korea-latest-nuclear-bomb-stronger-all-previous-combined-659925>.

Park, Jack Kim and Ju-min. "North Korea Test-Fires Ballistic Missile in Defiance of World Pressure." April 19 2017. <https://www.reuters.com/article/us-northkorea-missiles-idUSKBN17U2XB>.

Patey, Luke. *Tokyo's Evolving Security Agenda*

Getting Japan to the Negotiating Table on the North Korea Crisis. Danish Institute for International Studies (2019). <http://www.jstor.org/stable/resrep21352>.

Philip Rucker, Simon Denyer and David Nakamura. "North Korea's Foreign Minister Says Country Seeks Only Partial Sanctions Relief." February 28 2019. https://www.washingtonpost.com/politics/trump-and-kim-downplay-expectations-as-key-summit-talks-begin/2019/02/28/d77d752c-3ac5-11e9-aaae-69364b2ed137_story.html.

"Resolution 1718 (2006)." United Nations Security Council, Updated October 14, 2006, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/572/07/PDF/N0657207.pdf?OpenElement>.

"Resolution 1874 (2009)." United Nations Security Council, Updated June 12, 2009, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/368/49/PDF/N0936849.pdf?OpenElement>.

Ripsman, Norrin M. "Neoclassical Realism." (December 22 2017).

<https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190846626.013.36>.

Roh, Jack Kim and Joori. "North Korea Says U.S. Responsible If Diplomacy over Korea Peninsula Breaks Down." November 22 2019.

<https://www.reuters.com/article/us-northkorea-usa-choe/north-korea-says-u-s->

[responsible-if-diplomacy-over-korea-peninsula-breaks-down-idUSKBN1XW136.](#)

Rose, Gideon. "Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy." Review of The Perils of Anarchy: Contemporary Realism and International Security, Michael E. Brown; Useful Adversaries: Grand Strategy, Domestic Mobilization, and Sino-American Conflict, 1947-1958, Thomas J. Christensen; Deadly Imbalances: Tripolarity and Hitler's Strategy of World Conquest, Randall L. Schweller; The Elusive Balance: Power and Perceptions during the Cold War, William Curti Wohlforth; From Wealth to Power: The Unusual Origins of America's World Role, Fareed Zakaria. *World Politics* 51, no. 1 (1998): 144-72.

[http://www.jstor.org/stable/25054068.](http://www.jstor.org/stable/25054068)

Sakaki, Alexandra. "Japan's Security Policy: A Shift in Direction under Abe?". (2015).

[https://www.swp-](https://www.swp-berlin.org/publications/products/research_papers/2015_RP02_skk.pdf)

[berlin.org/publications/products/research_papers/2015_RP02_skk.pdf.](https://www.swp-berlin.org/publications/products/research_papers/2015_RP02_skk.pdf)

Sergarra, Lisa Marie. "Read President Trump's Speech Threatening to 'Totally Destroy' North Korea." September 2017 2017. [https://time.com/4947942/trump-totally-destroy-threatens-north-korea-un-speech-transcript/.](https://time.com/4947942/trump-totally-destroy-threatens-north-korea-un-speech-transcript/)

"North Korea Now 'Fully Fledged Nuclear Power'." 2009,

[https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/northkorea/5212630/North-Korea-now-fully-fledged-nuclear-power.html.](https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/northkorea/5212630/North-Korea-now-fully-fledged-nuclear-power.html)

Sieg, Christian Shepherd and Linda. "Trump-Kim Summit Pleases China, While Japan Puts on Brave Face." June 12 2018. [https://jp.reuters.com/article/uk-northkorea-usa-asia-reax-idUKKBN1J81KN.](https://jp.reuters.com/article/uk-northkorea-usa-asia-reax-idUKKBN1J81KN)

Sieg, Tim Kelly and Linda. "Japan Pm Seeks Trump's Assurances over North Korea in Latest Two-Way Chat." June 6 2018.

[https://www.reuters.com/article/northkorea-usa-japan-idINKCN1J20D7.](https://www.reuters.com/article/northkorea-usa-japan-idINKCN1J20D7)

Steven E. Lobell, Norrin M. Ripsman and Jeffrey W. Taliaferro. *Neoclassical Realism, the State,*

and Foreign Policy. New York: Cambridge University Press, 2009.

"Trump Calls for End to 'Revenge' Politics at State of Union." February 6 2019.

[https://vietnamnews.vn/world/485043/trump-calls-for-end-to-revenge-politics-at-state-of-union.html.](https://vietnamnews.vn/world/485043/trump-calls-for-end-to-revenge-politics-at-state-of-union.html)

Trump, Donald J., September 3, 2017.

<https://twitter.com/realDonaldTrump/status/904305644651634688>.

"Us-North Korea: Trump and Kim Hold Historic Meeting at Dmz." June 30 2019.

<https://www.bbc.com/news/world-asia-48817898>.

"Us - North Korea: Trump and Kim Agree to Restart Talks in Historic Meeting." June 30

2019. <https://www.bbc.com/news/world-asia-48814975>.

"What We Know About North Korea's Missile Programme." August 10 2017.

<https://www.bbc.com/news/world-asia-17399847>.

คันธิก, กุลนันท์. การแข่งขันทางยุทธศาสตร์ในเอเชีย. Edited by สุรชาติ บำรุงสุข. กรุงเทพฯ: โครงการความมั่นคงศึกษา, 2019.

สามัคคีนิชย์, จุฑามณี. "นโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาต่อญี่ปุ่นในสมัยประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์: ความต่อเนื่อง

หรือความเปลี่ยนแปลง." วารสารญี่ปุ่นศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 37, no. 2 (2020): 14.

สุพุทธิกุล, ชีวินท์. "โตเกียวเสียขวัญ เมื่อเสียงปืนสนั่นทำยูเครน." (15 มีนาคม 2022).

<https://www.the101.world/japan-ukraine-russia-2022/>.

———. "ยุทธศาสตร์ความมั่นคงญี่ปุ่นกับความยืดหยุ่นในกรอบเครื่องมือเดิม: การจับคู่ความใหม่สมัยหลังสงครามเย็น." วารสาร

สังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 47, no. 1 (2017): 9.

"อ่านการเมืองญี่ปุ่น กับ ชีวินท์ สุพุทธิกุล." 2019, <https://www.the101.world/teewin-interview/>.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	กาญจนา ปานสีนุ่น
วัน เดือน ปี เกิด	6 กรกฎาคม 2535
สถานที่เกิด	นครศรีธรรมราช
วุฒิการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ที่อยู่ปัจจุบัน	กรุงเทพมหานคร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY